

เรื่องจากปก 16

โทษทางแพ่งและอาญา กรณีออกใบกำกับภาษีโดยไม่มีสิทธิ

45

ฎีกาภาษี : ปัญหารายการในใบกำกับภาษี

57

รู้ทันการใช้สิทธิในวิกฤติ COVID - 19

67

รอบรู้เรื่องบัญชีและภาษี : ว่าด้วยมูลค่าของที่ดิน อาคารและอุปกรณ์

81

คำวินิจฉัยกฎหมายภาษีสรรพากร : สารพันปัญหาการขอคืนเงินภาษี

93

โครงการที่ได้รับพิจารณาอนุมัติ
ในส่วนของเงินกู้ฯ เพื่อกระตุ้นและฟื้นฟูเศรษฐกิจ
ในเบื้องต้นนั้น มีเป้าหมายสำคัญ 3 ประการคือ เพื่อสร้าง
ความเข้มแข็งแก่เศรษฐกิจฐานรากและการพัฒนาโครงสร้าง
พื้นฐาน ทั้งส่วนที่เป็นปัจจัยการผลิตและความก้าวหน้าทาง
ดิจิทัล การลงทุนเพื่อสร้างการเติบโตที่ยั่งยืนในอนาคต และ
กระตุ้นการอุปโภคบริโภคภายในประเทศ โดยคาดการณ์
ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมอย่างครอบคลุมยกตัวอย่างเช่น การ
จ้างงานใหม่ สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน พัฒนาต้นแบบ
สำหรับการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพภายหลังวิกฤติโควิด-19
เสริมสร้างความมั่นคงทางด้านเกษตร พัฒนาดิจิทัล
แพลตฟอร์มและระบบโลจิสติกส์ โดยจะเตรียมเสนอคณะ-
รัฐมนตรีฯ เพื่อพิจารณาในต้นเดือนกรกฎาคมนี้ ผลที่จะ
ได้รับการใช้เงินกู้ฯ ครั้งนี้คาดหวังว่าจะช่วยขับเคลื่อนให้
กิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ กลับมาฟื้นตัวและเดินหน้า
ต่อไป โดยโครงการต่างๆ เหล่านี้จะตอบสนองของ
ความต้องการของประชาชน เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่
ประชาชนจึงควรมีส่วนร่วมและตรวจสอบขั้นตอนเพื่อให้
คุ้มค่างบประมาณจากเงินภาษีให้มากที่สุด

เชื่อว่าทุกท่านคงจะคุ้นเคยกับ**ธุรกรรมทางการเงินผ่านเช็ค - แคชเชียร์เช็ค - ตั๋วสัญญาใช้เงิน** ซึ่งเรียก
โดยรวมว่า **ตั๋วเงิน** มาบ้างแล้ว จึงควรเรียนรู้การภาษีที่
เกี่ยวข้องกับตั๋วเงินแตกต่างกันในแต่ละประเภทเพื่อการ
ปฏิบัติอย่างเข้าใจ บทความน่าสนใจเกี่ยวกับ**โทษทางแพ่ง
และอาญากรณีใบกำกับภาษี** เกิดได้อย่างไรภายใต้เงื่อนไขใด
ต้องรีบพลิกอ่านโดยเร็ว **แม้จะคลายล็อกในมาตรการโควิด
อยู่บางกรณี แต่เรื่องของภาษียังคงต้อง “ชั้นล็อก” กัน
ข้อผิดพลาดอยู่เสมอ**

คณะผู้จัดทำ

ผู้อุปถัมภ์ อธิบดีกรมสรรพากร

ที่ปรึกษา ที่ปรึกษา รองอธิบดี ผู้อำนวยการกอง ผู้ตรวจราชการ
สรรพากรภาค 1-12 สรรพากรพื้นที่

ประธานกรรมการบริหารสรรพากรศาสตร์

สมหมาย ศิริอุดมเศรษฐ์

คณะกรรมการบริหารสรรพากรศาสตร์

มงคล ขนาดนิต

อารกณ์ บวรเจริญไกล

วีระ ภัคตินฤพัทธ์

ภิญญ์ กำเนิดหล่ม

ภาฏะณี วุฒิกิตดาตร

สุวิรัตน์ แสงสุข

แววตา สร้อยสุวรรณ

บรรณาธิการอำนวยการ แววตา สร้อยสุวรรณ

บรรณาธิการบริหาร จันทนา วินิจจะกุล

คณะทำงานวิชาการ มงคล ขนาดนิต กัมปนาท บุญรอด

ดร.ยาริกา เรืองศิริ เรืองฤทธิ์ เรืองเนตร

ดร.วุฒิพงษ์ ศิริจันทรานนท์ นิสา ณะนะสันต์

ผู้จัดการฝ่ายขายและโฆษณา สุวรรณิ ศิริวิศม์

ฝ่ายขายและโฆษณา พันทิพย์ สาลิณี ศศิธร เจียรณัยธนกิจ

ผู้จัดการฝ่ายบัญชี สุจินดา จันทนา

ผู้จัดการฝ่ายการเงิน ปรียาดา ธรรมญาณูร

ผู้สอบบัญชี บุญงาม มั่นทิม

ฝ่ายสมาชิก สรรพากรศาสตร์

ชั้น 1 อาคารสวัสดิการ กรมสรรพากร

เลขที่ 90 ซอยพหลโยธิน 7 ถนนพหลโยธิน

แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทร. 02-617-3239, 02-272-9558, 02-272-9559

www.sanpakomsarn.com

E-mail : sanpakomsarn@rd.go.th

พิมพ์ที่ : บริษัท พงษ์วินทร์การพิมพ์ จำกัด

299-299/1 หมู่ 10 สุขุมวิท 107 ต.สำโรงเหนือ

อ.เมืองสมุทรปราการ จ.สมุทรปราการ 10270

© บทความและข้อคิดเห็นทั้งหมดภายในสรรพากรศาสตร์

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย เป็นความเห็นส่วนตัวของผู้เขียน
และหากผู้ใดละเมิดไม่ว่าการลอกเลียนหรือนำส่วนหนึ่งส่วนใด
ของบทความไปใช้ โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร
จะถูกดำเนินคดีตามที่กฎหมายบัญญัติไว้สูงสุด

รู้ครบ
ประเภทภาษี
กรณี
+
ตัวเงิน

● กัมปนาท บุญรอด*

● เมื่อมีหนี้สินเกิดขึ้นไม่ว่าจะเกิดจากมูลหนี้ใดก็ตาม ผู้เป็นลูกหนี้มีหน้าที่ต้องชำระหนี้ให้แก่ผู้เป็นเจ้าของหนี้ การชำระหนี้อาจกระทำได้หลายวิธี เช่น ชำระด้วยสิ่งของ ชำระด้วยเงินสด ด้วยบัตรเครดิต หรือชำระด้วยตัวเงิน เป็นต้น

การชำระหนี้ด้วยตัวเงิน นอกจากจะมีผลต่อความสมบูรณ์ของการชำระหนี้ตามประมวลกฎหมายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์¹ แล้ว

ยังมีความเกี่ยวข้องกับภาระภาษีอากรตามประมวลรัษฎากรในแต่ละประเภทภาษีอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นภาษีเงินได้ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษี-

¹ “ประมวลรัษฎากร” ปีที่ 67 ฉบับที่ 6 มิถุนายน 2563

* บัณฑิตกร กองกฎหมาย กรมสรรพากร

¹ กล่าวคือ การชำระหนี้ด้วยตัวเงินนั้นกฎหมายบัญญัติเอาไว้ว่าหนี้จะระงับสิ้นไปต่อเมื่อตัวเงินนั้นได้ใช้เงินแล้ว เพราะฉะนั้นถ้าไม่มีการใช้เงินตามตัวเงิน หนี้ก็จะไม่ระงับ

ธุรกิจเฉพาะ และจะปรากฏเป็นส่วนใหญ่ในเรื่องของบัญชีอัตราแลกเปลี่ยน โดยขอลำดับการนำเสนอออกเป็นสาระสำคัญของตัวเงิน และเรื่องของตัวเงินกับประเด็นทางภาษี

สาระสำคัญของต้น

ลักษณะเด่นชัดของตัวเงิน คือ เป็นเอกสารที่มีข้อความเป็นคำสั่งให้จ่ายเงินและหรือเป็นคำมั่นสัญญาว่าจะจ่ายเงิน มีลักษณะเป็นหนังสือตราสาร หรือหนังสือสัญญาที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่ผู้ทรงตราสาร ปกติเป็นหนังสือตราสารที่เปลี่ยนมือได้² บทบัญญัติของกฎหมายตัวเงินนั้นอยู่ในเอกเทศสัญญา บรรพ 3 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งแบ่งความหมายออกเป็นสามประเภท คือ ตัวแลกเปลี่ยน ตัวสัญญาใช้เงิน และเช็ค

1. **ตัวแลกเปลี่ยน**³ คือ หนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่าผู้สั่งจ่าย สั่งบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้จ่าย ให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งแก่บุคคลคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคล

คนหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้รับเงิน

หลัก⁴ ในตัวแลกเปลี่ยนฉบับหนึ่งจะมีคู่สัญญาอย่างน้อย 3 ฝ่าย คือ

(1) **ผู้สั่งจ่าย** อยู่ในฐานะเป็นเจ้าของผู้จ่ายตามมูลหนี้เดิม⁵ และอยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้ผู้รับเงิน หรือผู้ถือตามมูลหนี้เดิมและมูลหนี้ในตัวเงิน

(2) **ผู้จ่าย** อยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้ของผู้สั่งจ่ายตามมูลหนี้เดิม

(3) **ผู้รับเงิน** อยู่ในฐานะเป็นเจ้าของผู้สั่งจ่ายตามมูลหนี้เดิม และปัจจุบันอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของหนี้ตามตัวแลกเปลี่ยนฉบับนี้ด้วย

ข้อยกเว้น (1) ผู้สั่งจ่ายกับผู้รับเงินอาจเป็นบุคคลเดียวกันก็ได้⁶ ส่วนใหญ่เป็นตัวแลกเปลี่ยนที่เกิดจากการค้าระหว่างประเทศโดยผู้ขายเป็นทั้งผู้สั่งจ่ายและเป็นผู้รับเงิน

(2) ผู้สั่งจ่ายกับผู้จ่ายอาจเป็นบุคคลคนเดียวร่วมกันได้⁷ ส่วนใหญ่เป็นตัวแลกเปลี่ยนธนาคาร (Draft) กล่าวคือ ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายและเป็นผู้จ่ายเงินตามตัวแลกเปลี่ยนของธนาคารนั่นเอง จึงมีลักษณะคล้ายกับเช็คเชียร์เช็ค

² รองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ โชคเหมาะ LAW 2013 คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะตัวเงินและบัญชีเดินสะพัด มหาวิทยาลัยรามคำแหง หน้า 3 คัดค้นจาก เว็บไซต์ e-book.ru.ac.th

³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 908

⁴ รองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ โชคเหมาะ LAW 2013 คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะตัวเงินและบัญชีเดินสะพัด มหาวิทยาลัยรามคำแหง หน้า 6-7 คัดค้นจาก เว็บไซต์ e-book.ru.ac.th

⁵ ดูประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1005

⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 912 วรรค 1

⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 912 วรรค 2

2. ตั๋วสัญญาใช้เงิน⁸ คือ หนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่าผู้ออกตั๋ว ให้คำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือใช้ให้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับเงิน

หลัก⁹ ในตั๋วสัญญาใช้เงินฉบับหนึ่ง จะมีคู่สัญญาอย่างน้อย 2 ฝ่าย คือ

(1) ผู้ออกตั๋ว อยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้ผู้รับเงิน

(2) ผู้รับเงิน อยู่ในฐานะเป็นเจ้าหนี้ผู้ออกตั๋ว

3. เช็ค¹⁰ คือ หนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่า ผู้สั่งจ่าย สั่งธนาคารให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งเมื่อทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง อันเรียกว่า ผู้รับเงิน

หลัก¹¹ ในเช็คฉบับหนึ่งจะมีคู่สัญญาอย่างน้อย 3 ฝ่าย คือ

(1) ผู้สั่งจ่าย อยู่ในฐานะเป็นเจ้าหนี้ธนาคาร โดยนำเงินมาฝากไว้กับธนาคาร ประเภทกระแสรายวัน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะใช้เช็คสั่งจ่ายเงินให้แก่ผู้รับเงินหรือผู้ถือซึ่งเป็น

เจ้าหนี้ของผู้สั่งจ่าย

(2) ผู้จ่าย (ธนาคาร) อยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้ของผู้สั่งจ่ายตามสัญญาฝากเงินประเภทกระแสรายวัน และให้บริการแก่ลูกค้าซึ่งเป็นผู้สั่งจ่ายด้วยการมอบสมุดเช็คให้โดยธนาคาร เรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการใช้เช็คของผู้สั่งจ่ายซึ่งเป็นผู้เคยค้ากับธนาคารนั้น

(3) ผู้รับเงินหรือผู้ถือ อยู่ในฐานะเป็นเจ้าหนี้ของผู้สั่งจ่ายตามมูลหนี้เดิมและปัจจุบัน หากได้ครอบครองเช็คนั้นก็อยู่ในฐานะเป็นเจ้าหนี้ผู้สั่งจ่ายตามเช็คฉบับนั้นด้วย

จะเห็นได้ว่าความหมายของตั๋วเงินทั้งสามประเภทนั้นมีคำร่วมกันคือคำว่า “หนังสือตราสาร” เมื่อพิจารณาในต้วบทกฎหมายก็จะมีคำว่า “ให้ใช้เงิน หรือจะใช้เงิน” นั่นก็หมายความว่า ตั๋วเงินนั้น คือ หนังสือตราสารที่ใช้ในการชำระหนี้อย่างหนึ่งนั่นเอง หนังสือตราสารที่จะสมบูรณ์เป็นตัวแลกเปลี่ยน ตั๋วสัญญาใช้เงินและเช็คนั้น จะต้องมีการตามทักฎหมายบัญญัติ อาจจะมีขาดตกบกพร่องบางรายการ แต่บางรายการถ้าขาดไปแล้วก็จะไม่สมบูรณ์เป็นตัวเงินประเภทนั้น ส่วนคำว่า

⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 982

⁹ รองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ โชคเหมาะ LAW 2013 คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะตั๋วเงินและบัญชีเดินสะพัด มหาวิทยาลัยรามคำแหง หน้า 9 คัดค้นจาก เว็บไซต์ e-book.ru.ac.th

¹⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 987

¹¹ รองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ โชคเหมาะ LAW 2013 คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะตั๋วเงินและบัญชีเดินสะพัด มหาวิทยาลัยรามคำแหง หน้า 12 คัดค้นจาก เว็บไซต์ e-book.ru.ac.th

หนังสือตราสาร หมายความว่า เอกสารที่จัดทำขึ้นโดยมีรายการตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งแตกต่างจากคำว่าเอกสาร ตัวอย่างเช่น การกู้ยืมเงินกว่า 2,000 บาทขึ้นไป จะต้องมีความเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้กู้เป็นสำคัญ มิฉะนั้นจะฟ้องร้องให้บังคับคดีไม่ได้ หลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้นไม่ได้มีกฎหมายบัญญัติเอาไว้ ส่วนหลักฐานเป็นหนังสือกฎหมายก็มิได้บัญญัติว่าสัญญากู้ยืมเงินจะต้องมีรายการอะไรบ้าง เพียงอ่านได้ความว่ามีการกู้ยืมเงินกันและได้มีการลงลายมือชื่อผู้กู้เอาไว้ ในอดีตศาลฎีกาเคยตัดสินว่า เอกสารที่เขียนระบุเอาไว้ว่า IOU (หลักฐานการกู้ยืมเงินหรือเป็นหนี้ที่มีลายเซ็นของลูกหนี้) ก็ถือว่าเป็นหลักฐานที่เป็นหนังสือแล้ว แต่ถ้าเป็นหนังสือตราสารนั้นจะต้องมีการจัดทำขึ้นโดยมีรายการตามที่กฎหมายบัญญัติ¹²

สรุปได้ว่า ตัวเงินก็คือหนังสือตราสารที่มีรายการตามที่กฎหมายบังคับไว้ ถ้าขาดรายการตามที่กฎหมายบังคับก็จะไม่สมบูรณ์เป็นตัวเงิน คือจะฟ้องร้องตามกฎหมายตัวเงินไม่ได้

ตัวอย่างที่ 1¹³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 326 บัญญัติเกี่ยวกับการชำระหนี้ว่า ผู้ชำระหนี้ชอบที่จะได้รับใบเสร็จ

เป็นสำคัญจากผู้รับชำระหนี้ และเมื่อพิเคราะห์ตามปกติประเพณีในการชำระหนี้ ลูกหนี้ย่อมยึดถือใบเสร็จรับเงินที่ได้รับจากเจ้าหนี้เป็นหลักฐานว่าหนี้นั้นระงับสิ้นไป การกำหนดข้อสัญญาให้ต้องมีใบเสร็จรับเงินเป็นหลักฐานในการชำระหนี้จึงสอดคล้องกับความในมาตรา 326 ดังกล่าว และหลักปฏิบัติในการชำระหนี้โดยทั่วไป ประกอบกับมีข้อพิจารณาว่า การชำระค่าเช่าซื้อในคดีนี้คู่สัญญาตกลงให้ชำระด้วยเช็ค จึงต้องเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 321 วรรคท้าย ที่กำหนดว่าถ้าชำระหนี้ด้วยออกตัวเงิน หนี้จะระงับสิ้นไปต่อเมื่อตัวเงินนั้นได้ใช้เงินแล้ว ซึ่งตามสัญญาเช่าซื้อ ข้อ 6 มีข้อความต่อไปอีกว่า หากชำระด้วยเช็ค ใบรับเช็คไม่ถือว่าเป็นใบเสร็จรับเงิน ข้อสัญญาโดยรวมจึงมุ่งหมายให้มีการชำระเงินค่าเช่าซื้อแก่โจทก์โดยต้องมีใบเสร็จรับเงินที่โจทก์ออกให้ เป็นหลักฐานในการรับชำระ ซึ่งเป็นธรรมต่อคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายและชอบด้วยบทบัญญัติว่าด้วยการชำระหนี้แล้ว จึงมิได้เป็นข้อสัญญาอันไม่เป็นธรรมตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540

ตัวอย่างที่ 2¹⁴ เมื่อจำเลยออกเช็คพิพาท

¹² สรุปคำบรรยายคดีบันทึกคดีสมัยที่ 1/72 วิชากฎหมายตัวเงิน (ภาคคำ) โดยอาจารย์ประเสริฐ เสียงสุทธีวงศ์ วันที่ 30 พฤษภาคม 2562 (ครั้งที่ 1)

¹³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13390 - 13391/2558

¹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6318/2548

ชำระหนี้เงินกู้ยืมโดยโจทก์มีสัญญากู้ยืมเอกสารหมายเลข จ.8 มาแสดง ถือได้ว่าจำเลยออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายแล้ว เมื่อเช็คดังกล่าวถูกรณาคารปฏิเสธการจ่ายเงินจึงครบองค์ประกอบความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4 แล้ว

ตัวอย่างที่ 3¹⁵ จำเลยออกเช็คพิพาทเพื่อชำระหนี้ค่าหุ้นที่จำเลยซื้อจากโจทก์ร่วมโดยมีบันทึกสัญญาซื้อขายหุ้นมาแสดง ก็ถือได้ว่าจำเลยออกเช็คพิพาทเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย

๓.๓ ตัวเงินกับประเด็นทางภาษี

1. หลักทั่วไป

ในที่นี้จะขอกล่าวถึงหลักเกณฑ์ทั่วไปของตัวเงินกับประเด็นทางภาษี ยกตัวอย่างเช่น การชำระหนี้ด้วยตัวเงิน การทำสัญญาขายตัวเงิน การเร่งรัดหนี้ภาษีอากรค้าง เป็นต้น

๓ ตัวอย่างแนววินิจฉัยที่น่าสนใจ

ตัวอย่างที่ 1 การเร่งรัดหนี้ภาษีอากรค้าง¹⁶

บริษัทฯ ได้ยื่นอุทธรณ์คัดค้านการประเมินภาษีอากรจำนวนเงิน 172,049,949.88 บาท

(ยังไม่รวมเงินเพิ่มตามกฎหมาย) พร้อมทั้งยื่นคำร้องขอทุเลาการชำระภาษีอากรค้างไว้จนกว่าคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์จะมีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ โดยค้ำประกันด้วยเช็คธนาคาร (เช็คไม่ลงวันที่) ซึ่งเป็นเช็คของนาย ช. และกรมสรรพากรได้อนุมัติให้ทุเลาการชำระภาษีอากรแล้ว ต่อมาคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ได้มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ให้บริษัทฯ ต้องชำระภาษีอากรเป็นจำนวนเงิน 60,484,942.71 บาท (ยังไม่รวมเงินเพิ่มตามกฎหมาย) ซึ่งบริษัทฯ มิได้ชำระภายในกำหนดเวลา กรมสรรพากรสามารถบังคับชำระหนี้กับเช็คดังกล่าวได้หรือไม่

ตามข้อเท็จจริง กรณีเช็คที่ไม่มีการลงวันเดือน ปีออกเช็ค กรมสรรพากรจะจดวัน เดือน ปี ได้หรือไม่เพียงใด อยู่ที่ว่า ประการที่หนึ่ง กรมสรรพากรเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 904 และมาตรา 905 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประการที่สอง ต้องทำการโดยสุจริต ตามมาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งบัญญัติว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตน ท่านว่าบุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต” และ ประการที่สาม วันเดือน ปีที่จดลงเป็นวันที่ถูกต้องแท้จริง ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ส่งจ่ายเช็คต้องนำสืบหักล้าง

¹⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 90 - 92/2548

¹⁶ หนังสือที่ กค 0702/6675 ลงวันที่ 15 ตุลาคม 2551

ฉะนั้นกรณี นาย ช. ในฐานะผู้ส่งจ่ายเช็ค ได้รับซื้อ กรมสรรพากรและขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออก อันทำให้เป็นเช็คระบุชื่อและถือได้ว่าผู้ส่งจ่ายออกเช็คโดยมีเจตนาชำระหนี้ให้แก่กรมสรรพากร กรมสรรพากรจึงเป็นผู้ทรงโดยชอบ ตามมาตรา 904 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่เนื่องจากเช็คฉบับดังกล่าว ผู้ส่งจ่ายมิได้จดวัน เดือน ปี ลงในเช็ค เช็คจึงไม่สมบูรณ์และใช้บังคับไม่ได้ กล่าวคือเป็นเช็คที่มีรายการไม่ครบและมีรายการบกพร่องไม่สมบูรณ์ ตามมาตรา 988 และมาตรา 910 ประกอบมาตรา 989 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม การที่ผู้ส่งจ่ายออกเช็คโดยไม่ลงวัน เดือน ปี หากข้อเท็จจริงไม่มีข้อต่อสู้เป็นอย่างอื่น กล่าวคือ ไม่ใช่กรณีลงวัน เดือน ปี ที่ออกเช็คภายหลังออกเช็คเป็นเวลานานโดยไม่ปรากฏข้อตกลง หรือยินยอมหรืออีกฝ่ายผัดผ่อน ย่อมมีความหมายว่า ผู้ส่งจ่ายตกลงยินยอมให้กรมสรรพากรในฐานะผู้ทรงโดยสุจริตจดวัน เดือน ปี ส่งจ่ายที่ถูกต้องแท้จริงลงในเช็คเองได้ กรณีเช่นนี้ กรมสรรพากรจึงมีสิทธิจดวัน เดือน ปี ส่งจ่ายที่ถูกต้องแท้จริงลงในเช็คเองได้ ทั้งนี้ ตามมาตรา 910 วรรคห้า ประกอบมาตรา 989 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์ และกรณีดังกล่าว ไม่ถือว่าเป็นการแก้ไขที่ทำให้เช็คนั้นเสียไป ตามมาตรา 1007 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และไม่ถือว่าการกระทำของผู้ทรงเป็นการปลอมเอกสารตามมาตรา 264 มาตรา 266 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น กรมสรรพากรจึงสามารถบังคับชำระหนี้ภาษีอากรค้างได้ โดยให้กรมสรรพากรซึ่งเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย จดวัน เดือน ปี ตามที่ถูกต้องแท้จริงลงในเช็คที่ นาย ช. เป็นผู้ส่งจ่ายในฐานะผู้ค้าประกันหนี้และนำยื่นแก่ธนาคารเพื่อให้ใช้เงินตามเช็คได้ ทั้งนี้ ตามมาตรา 988 และมาตรา 910 ประกอบมาตรา 989 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ข้อพิจารณา

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 899 บัญญัติว่า “ข้อความอันใดซึ่งมิได้มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายลักษณะนี้ ถ้าเขียนลงในตัวเงิน ท่านว่าข้อความอันนั้นหาเป็นผลอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ตัวเงินนั้นไม่” อันเป็นบทบัญญัติเบ็ดเสร็จทั่วไปใช้บังคับกับตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงินและเช็ค ส่วนมาตรา 915 บัญญัติว่า “ผู้ส่งจ่ายตัวแลกเงินและผู้สลักหลังคนใด ๆ ก็ดีจะจดข้อกำหนดซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้ลงไว้ชัดแจ้งในตัวนั้นก็ได้อันได้¹⁷

¹⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4714/2547

2. เช็คเป็นตราสารเปลี่ยนมือที่ต้องการความเชื่อถือในระหว่างผู้สั่งจ่ายและผู้ทรงทั้งหลายว่า เมื่อนำเช็คไปเรียกเก็บเงินแล้วจะมีการจ่ายเงินตามเช็ค ข้อกำหนดเงื่อนไขใดๆ อันเป็นการห้ามหรือจำกัดการจ่ายเงินจะพึงมีได้จึงต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ขีดเส้นสีดำไว้ในช่องวันที่ การกระทำดังกล่าวไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจไว้ว่ากระทำได้ ข้อความดังกล่าวจึงหาเป็นผลอย่างหนึ่งอย่างใดแก่เช็คนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 899 จึงถือว่าออกเช็คโดยมิได้ลงวันออกเช็คไว้ เมื่อได้รับเช็คและนำเข้าบัญชีผู้ทรงหรือเจ้าหน้าที่ธนาคาร จึงลงวันที่ในเช็คตามมาตรา 910 วรรคท้าย ประกอบมาตรา 989¹⁸

3. เช็คเป็นตราสารเปลี่ยนมือได้ ยอมโอนเปลี่ยนมือกันได้ด้วยการสลักหลังและส่งมอบเช็คในกรณีเช็คระบุชื่อ หรือด้วยการส่งมอบเช็คในกรณีเช็คผู้ถือ หากเป็นเช็คสั่งจ่ายเงินสดโดยมิได้ระบุชื่อหรือยี่ห้อผู้รับเงินและมีได้ขีดฆ่าคำว่า หรือผู้ถือออก จึงเป็นเช็คผู้ถือ ผู้มีเช็คไว้ในครอบครองจึงเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904 เมื่อการแก้ไขวันเดือนปี

ในเช็ค โดยเป็นการแก้ไขของผู้สั่งจ่ายและลงลายมือชื่อกำกับไว้ด้วยโดยผู้ทรงยินยอม เช็คจึงไม่เสียไปและใช้ได้ต่อผู้สั่งจ่าย ซึ่งเป็นผู้แก้ไขตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1007 วรรคแรก โดยถือว่าเช็คมีกำหนดเวลาใช้เงินตามที่แก้ไขนั้น หากใช่เป็นเรื่องขยายอายุความฟ้องร้องไม่¹⁹

ตัวอย่างที่ 2²⁰ การชำระเงินด้วยเช็ค

ค่าปรับคืนเช็ค (Service fee return cheque) ในกรณีที่ลูกค้าชำระเงินด้วยเช็ค หากเช็คเรียกเก็บเงินไม่ได้ ต้องเสียค่าปรับคืนเช็คฉบับละ 500 บาท และค่าปรับหักบัญชีธนาคารไม่ได้ (Return direct debit fee) ลูกค้าที่ชำระเงินโดยการหักบัญชีธนาคาร หากไม่สามารถหักบัญชีได้จะต้องเสียค่าปรับครั้งละ 100 บาท นั้น ไม่ใช่ค่าบริการจากการให้บริการการใช้บัตรเครดิตหรือในลักษณะทำนองเดียวกันโดยตรง ตามพระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 246) พ.ศ. 2534 มาตรา 3 (2) เนื่องจากเป็นค่าตอบแทนที่เกิดขึ้นจากการที่ลูกค้าของโจทก์ไม่ชำระเงินหรือชำระเงินไม่ครบถ้วนตามใบแจ้งยอดบัญชีที่โจทก์จัดส่งไปให้ ซึ่งเป็นค่าตอบแทนที่เกิดขึ้นภายหลังจากการให้บริการการใช้บัตรเครดิตที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มของโจทก์สิ้นสุด

¹⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3509/2542

¹⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1385/2554

²⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7126/2558

ลงแล้ว รายรับในส่วนนี้จึงไม่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม แต่ยังคงถือเป็นรายรับของโจทก์เป็นการประกอบกิจการโดยปกติเยี่ยงธนาคารพาณิชย์ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 91/2 (5) รายรับดังกล่าวจึงอยู่ในบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ

ตัวอย่างที่ 3²¹ การขายลดเช็ค

ก่อนถึงฤดูผลิตน้ำตาล โจทก์จะส่งจ่ายเช็คให้ชาวไร่อ้อยนำไปขายลดให้แก่ธนาคาร แล้วนำเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตอ้อยส่งโรงงานให้โจทก์ จากนั้นเมื่อชาวไร่อ้อยนำอ้อยมาขายแก่โจทก์ในแต่ละฤดูการผลิต โจทก์จะคิดราคาอ้อยหักกับจำนวนเงินตามเช็คที่จ่ายไป หากส่งอ้อยได้ไม่พอกับจำนวนเงินตามเช็คโจทก์ถือว่าชาวไร่อ้อยเป็นหนี้โจทก์ตามมูลค่าส่วนที่ขาดอยู่ เมื่อถึงฤดูการผลิตใหม่โจทก์ก็จะออกเช็คให้อีกแม้ยังชำระหนี้เดิมไม่หมด แต่จะจ่ายไม่เต็มจำนวนเงินที่ใช้ไว้เดิมและแม้ชาวไร่อ้อยบางรายจะเป็นหนี้โจทก์เป็นเวลานานโจทก์ก็จะไม่ตัดสิทธิที่จะให้เงินช่วยเหลือและมีได้คิดดอกเบี้ย ทั้งจะไม่ฟ้องร้องดำเนินคดีแม้ยอดหนี้จะไม่มีมีการเคลื่อนไหว เพราะโจทก์เกรงว่าชาวไร่อ้อยรายอื่นๆ จะไม่นำอ้อยมาส่งโรงงาน เช็คดังกล่าวมีลักษณะเป็นการจ่ายค่าซื้อสินค้า

ล่วงหน้า อัตราการจ่ายเงินตามเช็คนี้ไม่ได้หมายความว่าชาวไร่อ้อยจะได้รับเงินเต็มจำนวนนั้น แต่หมายถึงวงเงินที่ชาวไร่อ้อยจะได้เงินช่วยเหลือเป็นเงินค่าปุ๋ยหรือค่ายาฆ่าศัตรูพืช เป็นต้น ซึ่งรวมค่าใช้จ่ายในการตลาดไว้ด้วย พฤติการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นเจตนาว่า การที่โจทก์ส่งจ่ายเช็คล่วงหน้าเพื่อช่วยให้ชาวไร่อ้อยนำเช็คไปแลกเงินจากธนาคารพาณิชย์ โดยวิธีขายลดเช็ค ชาวไร่อ้อยต้องเสียส่วนต่างเป็นดอกเบี้ยให้แก่ธนาคารพาณิชย์ผู้ซื้อเช็คโดยตรง ชาวไร่อ้อยไม่ได้จ่ายดอกเบี้ยให้โจทก์ ข้อตกลงดังกล่าวมีผลบังคับเพียงให้ชาวไร่อ้อยนำอ้อยที่ปลูกได้มาส่งมอบให้แก่โจทก์เพื่อโจทก์จะได้มีวัตถุดิบอ้อยป้อนเข้าโรงงานน้ำตาลของโจทก์ ข้อตกลงในเรื่องนี้หาได้มีวัตถุประสงค์เป็นการให้กู้ยืมไม่ แต่เป็นสัญญาต่างตอบแทนที่บังคับกันได้ระหว่างชาวไร่อ้อยกับโจทก์ ธุรกิจดังกล่าวเป็นยุทธศาสตร์ทางธุรกิจที่จำเป็นของโจทก์ในการแสวงหาวัตถุดิบคืออ้อยจากชาวไร่อ้อยมาเป็นปัจจัยในการผลิต จึงไม่เข้าลักษณะเป็นการประกอบกิจการเยี่ยงธนาคารพาณิชย์ ตามประมวลรัษฎากรมาตรา 91/2 (5)

ตัวอย่างที่ 4²² สัญญาขายตัวแลกเงินตามข้อ 3 (1) ของกฎกระทรวง ฉบับที่

²¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13847/2553

²² หนังสือที่ กค 0706/8164 ลงวันที่ 17 สิงหาคม 2550

186 (พ.ศ. 2534) กำหนดว่า “หนี้สูญที่จะจำหน่ายจากบัญชีลูกหนี้จะต้องเป็นหนี้จากประกอบกิจการหรือเนื่องจากการประกอบกิจการ หรือหนี้ที่ได้อบรมเป็นเงินได้ในการค้าขาย กู้ไรสุทธิ ทั้งนี้ ไม่รวมถึงหนี้ที่ผู้เป็นหรือเคยเป็นกรรมการหรือหุ้นส่วนผู้จัดการเป็นลูกหนี้ไม่ว่าหนี้นั้นจะเกิดขึ้นก่อนหรือในขณะที่ผู้เป็นเป็นกรรมการหรือหุ้นส่วนผู้จัดการ” กรณีจำเป็นต้องวินิจฉัยว่า เมื่อบริษัทฯ โดยผู้ทำแผนได้ทำสัญญาขายตัว แลกเงินให้ผู้รับโอนซึ่งต่อมาได้ถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลาย มูลหนี้เดิมซึ่งเกิดจากการที่กรรมการบริษัทฯ กู้ยืมเงินจากบริษัทฯ โดยออกตัว แลกเงินไว้เป็นหลักฐานในการกู้ยืมนั้น หนี้ดังกล่าวจะระงับแล้วหรือไม่ เห็นว่า ตามมาตรา 309 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “การโอนหนี้อันพึงต้องชำระตามเขาสั่งนั้น ท่านว่าจะยกเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกคนอื่นได้แต่เฉพาะเมื่อการโอนนั้นได้สลักหลังไว้ในตราสาร และตัวตราสารนั้นได้ส่งมอบให้แก่ผู้รับโอนไปด้วย” ประกอบกับข้อ 4 ของสัญญาขายตัว แลกเงิน ระบุว่า “ผู้มอบตัวและผู้รับตัวไม่ได้มีเจตนาที่จะทำสัญญาแปลงหนี้ใหม่ โดยตกลงที่จะผูกพันกันตามสิทธิเรียกร้องของตัว แลกเงิน และข้อกำหนดตามสัญญาฉบับนี้เท่านั้น และ

ไม่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบของผู้ส่งจ่ายและผู้จ่ายตามตัว แลกเงินแต่อย่างใด” จึงเป็นกรณีที่ผู้โอน (ผู้มอบตัว) และผู้รับโอน (ผู้รับตัว) มีเจตนาโอนหนี้อันพึงชำระตามเขาสั่งเข้าลักษณะการโอนสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 309 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และโดยที่สิทธิเรียกร้องดังกล่าวเป็นเรื่องการโอนตัวเงิน ซึ่งตามมาตรา 321 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “ถ้าชำระหนี้ด้วยออก-ด้วยโอน-หรือด้วยสลักหลังตัวเงิน...ท่านว่าหนี้นั้นจะระงับสิ้นไปต่อเมื่อตัวเงิน...นั้นได้ใช้เงินแล้ว” ดังนั้น หากผู้ส่งจ่ายและผู้จ่ายเงินตามตัว ยังไม่มีการใช้เงินตามตัวเงิน หนี้เดิมจึงไม่ระงับ อีกทั้งหนี้ดังกล่าวเป็นหนี้ที่ผู้เป็นหรือเคยเป็นกรรมการหรือหุ้นส่วนผู้จัดการเป็นลูกหนี้ จึงต้องห้ามจำหน่าย ตามข้อ 3 (1) ของกฎกระทรวง ฉบับที่ 186 (พ.ศ. 2534)

ตัวอย่างที่ 5²³ กรณีการใช้เช็คผ่อนชำระหนี้ภาษีอากรค้าง ซึ่งเป็นเช็คลงวันที่ล่วงหน้าของธนาคาร ก. นั้น เนื่องจากตามประกาศของธนาคาร ก. ได้ประกาศว่า เช็คของธนาคาร ก. ซึ่งลงวันที่หลัง 30 ตุลาคม 2541 ธนาคาร ก. ไม่สามารถใช้เงินหรือให้เบิกเงินได้อีกต่อไป ดังนั้นจึงขอให้แจ้งให้ผู้ค้างฯ เปลี่ยน

²³ หนังสือที่ กค 0811/15195 ลงวันที่ 28 ตุลาคม 2541

เช็คลงวันที่ล่วงหน้าถึงวันที่หลัง 30 ตุลาคม 2541 ให้เป็นเช็คของธนาคารอื่นที่ดำเนินการได้อยู่ ตามปกติต่อไป

2. ภาษีเงินได้

คำว่า “เงินได้พึงประเมิน” หมายความว่า เงินได้อันเข้าลักษณะพึงเสียภาษีในหมวดนี้ เงินได้ที่กล่าวนี้ให้หมายความรวมถึงทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน ค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกแทนให้สำหรับเงินได้ประเภทต่างๆ ตามมาตรา 40 และเครดิตภาษีตามมาตรา 47 ทวิ ด้วย จะเห็นได้ว่า เงินได้พึงประเมิน” ตามบทวิเคราะห์ศัพท์ หมายถึง

(ก) เงินสด หรือตราสารที่มีค่าเสมือนเงินสด

(ข) ทรัพย์สินที่ได้รับซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน เช่น ค่าเช่านาที่ได้รับเป็นข้าวเปลือก ค่าจ้างที่ได้รับเป็นข้าวสาร เลือ กางเกง ตู้เย็น หรือรถยนต์ เป็นต้น

(ค) ประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน เช่น ลูกจ้างได้อยู่บ้านโดยไม่ต้องเสียค่าเช่าบ้าน หรือได้ใช้น้ำประปา ไฟฟ้าของนายจ้าง เป็นต้น

ตามบทวิเคราะห์ศัพท์ดังกล่าว เห็นได้ว่า

ตราสารที่มีค่าเสมือนเงินสด เช่น ตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน เช็คหรือตราฟัท เป็นต้น ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร

การชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา²⁴ นอกจากผู้เสียภาษีจะชำระภาษีโดยการหักภาษี ณ ที่จ่ายแล้ว ถ้าในการยื่นแบบแสดงรายการและคำนวณภาษีตามแบบแสดงรายการที่ยื่นนั้นมีภาษีที่ต้องชำระหรือต้องชำระเพิ่มเติมอีกก็ให้ชำระหรือชำระเพิ่มเติมต่อเจ้าหน้าที่สรรพากรพร้อมกับการยื่นแบบนั้น โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับชำระจะออกหลักฐานใบเสร็จแสดงการรับเงินภาษีและถือเป็นหลักฐานแสดงการยื่นแบบฯ ให้กับผู้นยื่นแบบแสดงรายการทุกรายการชำระภาษี²⁵ เลือกวิธีการชำระด้วยเช็คหรือตราฟัท ได้ดังนี้

เช็คที่ชำระต้องเป็นเช็ค 4 ประเภท ได้แก่

- (1) เช็คธนาคารแห่งประเทศไทย (เช็คประเภท ก.)
- (2) เช็คที่มีธนาคารค้ำประกัน (เช็คประเภท ข.)
- (3) เช็คที่ธนาคารเซ็นล้งจ่าย (เช็คประเภท ค.)

²⁴ เว็บไซต์ กรมสรรพากร <https://www.rd.go.th/> ในหัวข้อความรู้เรื่องภาษี > ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

²⁵ การชำระภาษีเลือกวิธีการชำระได้ดังนี้ 1.ชำระด้วยเงินสด 2.ชำระด้วยบัตรอิเล็กทรอนิกส์ (โดยผู้ถือบัตรอิเล็กทรอนิกส์เป็นผู้ชำระค่าธรรมเนียม) 3.ชำระด้วยเช็คหรือตราฟัท และ 4.ชำระด้วยธนาณัติ

(4) เช็คที่มีผู้มีหน้าที่ชำระเงินภาษีอากร เป็นผู้เซ็นส่งจ่าย และใช้ชำระโดยตรง (เช็คประเภท ง.)²⁶

การส่งจ่ายเช็คหรือตราพดให้ชดคร่อม และส่งจ่ายดังนี้

(1) กรุงเทพมหานคร กรณียื่นแบบ ภ.ง.ด.90 หรือ ภ.ง.ด.91 และชำระภาษีที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา เช็คทุกประเภท ให้ส่งจ่ายแก่ “กรมสรรพากร” และขีดฆ่าคำว่า “ผู้ถือ” ออก

(2) ต่างจังหวัด กรณียื่นแบบ ภ.ง.ด.90 หรือ ภ.ง.ด.91 และชำระภาษีที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาด้วยเช็คประเภท ง. ให้ส่งจ่ายแก่ “กรมสรรพากร” ถ้าเป็นเช็คประเภท ก. ข. ค. ให้ติดต่อกับสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา หลักเกณฑ์การใช้เช็คหรือตราพด

(1) กรณียื่นที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขา เช็คทุกประเภทหรือตราพด ต้องลงวันที่ในเช็คในวันที่ยื่นแบบฯ หรือก่อนวันที่ยื่นแบบฯ ไม่เกิน 15 วัน สำหรับเช็คประเภท ก. ข. ค. หรือตราพด หรือไม่เกิน 7 วันสำหรับเช็ค

ประเภท ง.

(2) กรณียื่นที่ธนาคาร/ที่ทำการไปรษณีย์ เช็คทุกประเภท หรือตราพดที่ชำระภาษี ต้องลงวันที่ในเช็คในวันที่ยื่นแบบฯ หรือก่อนวันที่ยื่นแบบฯ ไม่เกิน 7 วัน

(3) ห้ามใช้เช็คลงวันที่ล่วงหน้า

(4) ห้ามใช้เช็คหรือตราพดโอนสลักหลัง

(5) ห้ามใช้เช็คหรือตราพดที่มีจำนวนเงินสูงกว่าจำนวนภาษีอากรที่ต้องชำระ

(6) การชำระภาษีจะถือว่าสมบูรณ์ต่อเมื่อกรมสรรพากรได้รับเงินตามเช็ค หรือตราพดครบถ้วนแล้ว

ข้อสังเกต²⁷ ตราพด คือ หนังสือที่ธนาคารสั่งให้ธนาคาร (ส่วนใหญ่จะเป็นธนาคารสาขาของธนาคารที่สั่ง) ให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งตามที่กำหนดให้แก่ผู้รับเงิน หากธนาคารเป็นผู้ส่งจ่ายให้ธนาคารนั้นเองจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้รับเงิน มักจะออกเป็นแคชเชียร์เช็ค (คล้ายกับเช็ค) เนื่องจากผู้ส่งจ่ายสั่งให้ธนาคารจ่ายเงินในบัญชีให้แก่ผู้รับเงิน แต่ผู้ส่งจ่ายนั้นไม่ใช่เจ้าของบัญชีที่เปิดบัญชีกระแสรายวันไว้

²⁶ การใช้เช็คประเภท ง. ให้ปฏิบัติดังนี้

(ก) กรณีใช้ชำระภาษีในกรุงเทพมหานคร และในจังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสาคร (เฉพาะอำเภอเมืองสมุทรสาคร และอำเภอกระทุ่มแบน) จังหวัดนครปฐม (เฉพาะอำเภอสามพราน) และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (เฉพาะอำเภอบางปะอิน) ต้องเป็นเช็คของธนาคารหรือสาขาธนาคารซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งข้างต้นเท่านั้น

(ข) กรณีใช้ชำระภาษีในจังหวัด (อำเภอ) อื่นนอกจาก (ก) ให้ใช้ได้เฉพาะกรณีที่เปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารหรือ สาขาธนาคารซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดท้องที่อันเป็นภูมิลำเนาเท่านั้น

²⁷ รุ่งโรจน์ รื่นเรืองวงศ์ อากรแสตมป์ พิมพ์ ธันวาคม 2557 หน้า 459

กับธนาคาร กลับกลายเป็นธนาคารนั่นเองเป็น
ผู้ปล่อยจ่าย จึงถือเป็นลักษณะตัวแลกเงินมากกว่า

๑ ตัวอย่างแนวคำวินิจฉัยที่น่าสนใจ

ตัวอย่างที่ 1²⁸ การได้รับเช็คถือว่ามีเงินได้
เกิดขึ้นตามวันที่ลงในเช็คใช่หรือไม่

ข้อเท็จจริง : ปี 2534 โจทก์ขายที่ดิน
พร้อมตึกแถวแก่นาง ด. ในราคา 10,375,400
บาท ในส่วนราคาที่ดิน 6,300,000 บาทนั้น
โจทก์เรียกเก็บเงินตามเช็ค 7 ฉบับ รวม
4,046,000 บาท ได้แล้ว ส่วนอีก 16 ฉบับ
ที่เป็นเช็คลงวันที่สั่งจ่ายหน้าในปี 2535 และ
2536 รวม 2,254,000 บาท ไม่สามารถเรียก
เก็บเงินได้ตามกำหนด โจทก์จึงต้องฟ้องผู้สั่ง
จ่ายทั้งทางแพ่งและทางอาญา แต่จนปัจจุบันก็
ยังไม่ได้รับเงินจำนวนนั้น ปีภาษี 2534 โจทก์
ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
เฉพาะเงินเดือนที่ได้รับ จำเลยจึงประเมินภาษี
เงินได้บุคคลธรรมดาให้โจทก์ชำระภาษีเงินได้
เพิ่มอีก 1,624,810 บาท เบี้ยปรับ 1,814,816
บาท และเงินเพิ่ม 1,291,723.95 บาท โจทก์
อุทธรณ์ คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์วินิจฉัย
ว่าการประเมินชอบแล้ว แต่มีเหตุควรผ่อนผัน
แก่โจทก์จึงลดเบี้ยปรับลงเหลือร้อยละ 50

จำนวนเงินตามเช็คอีก 16 ฉบับ รวม
2,254,000 บาท ที่นาง ด. สั่งจ่ายล่วงหน้าใน

ปี 2535 และ 2536 เป็นเงินได้พึงประเมินของ
โจทก์ในปีภาษี 2534 ด้วยหรือไม่

แนววินิจฉัย : เงินได้พึงประเมินตาม
มาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากรนั้น ไม่ว่าจะ
เป็นเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อย่างอื่น จะ
ต้องเป็นสิ่งที่ได้รับมาแล้ว ไม่ใช่เป็นแต่เพียง
สิทธิเรียกร้องที่จะได้รับมาในภายหน้าเมื่อเช็ค
16 ฉบับที่โจทก์ได้รับจากนาง ด. ในปี 2534
เป็นเช็คที่ลงวันที่ล่วงหน้าสั่งจ่ายเงินในปี 2535
และ 2536 โจทก์จึงยังไม่มีสิทธินำเช็คดังกล่าว
ไปเรียกเก็บเงินจากธนาคารในปีภาษี 2534
อุทธรณ์ของจำเลยที่กล่าวอ้างว่า เงินได้พึง
ประเมินประเภทเงินสดตามประมวลรัษฎากร
มาตรา 39 รวมถึงตราสารที่มีค่าเสมือนเงินสด
เช่น ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน และ
เช็คซึ่งมีลักษณะเป็นตัวเงินประเภทหนึ่งด้วย
เมื่อโจทก์ได้รับเช็คชำระราคาที่ดิน 23 ฉบับ
ที่นาง ด. สั่งจ่ายเป็นเงินสดหรือผู้ถือโจทก์ยอม
สามารถนำไปซื้อขาย และเปลี่ยนใช้หนี้หรือ
ใช้เป็นหลักประกันในทางธุรกรรมได้ทุกประเภท
เต็มตามมูลค่าที่ระบุไว้ในเช็คแต่ละฉบับ โจทก์
จึงต้องนำยอดเงินตามเช็ครวมทั้ง 23 ฉบับ
มาคำนวณเป็นเงินได้พึงประเมินปี 2534 เพื่อ
เสียภาษีนั้นเป็นเพียงคำอธิบายลักษณะของ
ตราสารที่มีค่าเสมือนเงินสดว่าจะพึงนำไปใช้

²⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1690/2548

จ่ายแทนเงินสดได้อย่างไรบ้างเท่านั้น แต่ก็
 ละเว้นเสียไม่อธิบายให้กระจ่างถึงแก่นแท้ว่า
 ในกรณีที่ตัวเงินเหล่านั้นยังไม่ถึงกำหนดใช้เงิน
 ดังเช่นเช็คทั้ง 16 ฉบับ ของโจทก์นั้น หากนำ
 ไปซื้อขาย แลกเปลี่ยน บรรดาผู้ทรงตัวแลกเงิน
 จะต้องถูกหักส่วนลด ได้เงินไม่เต็มตามมูลค่าที่
 ระบุในตัวแลกเงินนั้นเพราะผู้รับโอนอาจต้องรับ
 ภาระเสี่ยงต่อการไม่สามารถเรียกเก็บเงินได้
 ตามกำหนด และเป็นสิทธิโดยชอบของโจทก์
 ที่จะเลือกใช้วิธีการตั้งที่จำเลยกล่าวหรือไม่ก็ได้
 ทั้งการชำระหนี้ด้วยเช็คนั้น หนี้จะระงับสิ้นไป
 ก็ต่อเมื่อเช็คนั้นได้ใช้เงินแล้ว ตามมาตรา 321
 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ
 พาณิชย เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏจากคำแถลงรับ
 ของคู่ความว่าโจทก์มิได้ใช้วิธีการเช่นนั้นเพื่อให้
 ได้เงินตามเช็คจำนวนนั้น หากแต่ใช้วิธีเรียกเก็บ
 จากธนาคารตามกำหนดส่งจ่ายในปี 2535 และ
 2536 เช็คจำนวน 16 ฉบับ ที่โจทก์ได้รับมา
 ในปีภาษี 2534 ดังกล่าว จึงเป็นเพียงสิทธิ
 เรียกร้องที่จะได้รับมาในอนาคต ยังถือไม่ได้ว่า
 โจทก์ได้รับเงินได้พึงประเมินเป็นเงิน 2,254,000
 บาท ตามเช็คที่สั่งจ่ายล่วงหน้า จำนวน 16 ฉบับ
 นั้นในปีภาษี 2534 ซึ่งจะต้องนำมารวมคำนวณ
 เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีภาษี
 2534 ด้วย ที่ศาลภาษีอากรกลางพิพากษา

ให้แก้ไขการประเมินและคำวินิจฉัยของคณะ-
 กรรมการพิจารณาอุทธรณ์ในส่วนนี้จึงชอบแล้ว
 อุทธรณ์ของจำเลยฟังไม่ขึ้น”

*หมายเหตุ*²⁹ เมื่อใดจึงจะถือว่ามีเงินได้
 เกิดขึ้นนั้นมีเกณฑ์ในการพิจารณา 2 เกณฑ์ คือ
 เกณฑ์เงินสด (Cash Basis) และเกณฑ์สิทธิ
 (Accrual Basis)

“เกณฑ์เงินสด” คือ เกณฑ์การรับรู้รายได้
 และรายจ่ายที่ยึดหลักว่ารายได้และรายจ่ายจะ
 เกิดขึ้นต่อเมื่อมีการรับหรือจ่ายเงินสดออกไป
 ในงวดปีบัญชีนั้น ตามเกณฑ์นี้ถ้ามีการขายสินค้า
 หรือบริการไปเป็นเงินเชื่อในงวดใด จะไม่ถือว่ามี
 รายได้เกิดขึ้นในงวดนั้น จะถือว่ามีรายได้เกิดขึ้น
 ก็ต่อเมื่อมีการชำระค่าสินค้าหรือบริการแล้ว
 ทางด้านรายจ่ายก็เช่นเดียวกันจะต้องมีการ
 ชำระแล้วจึงจะถือว่ามีรายจ่ายเกิดขึ้น

ส่วน “เกณฑ์สิทธิ” คือ เกณฑ์การรับรู้
 รายได้และรายจ่ายที่ยึดหลักว่ารายได้และ
 รายจ่ายที่เกิดขึ้นหรือเป็นของงวดปีบัญชีใด ก็ให้
 ถือเป็นรายได้และรายจ่ายของงวดปีบัญชีนั้น
 ทั้งนี้โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะได้รับเงินสดหรือ
 จ่ายเงินสดออกไปแล้วหรือไม่ ตามเกณฑ์นี้ถ้า
 เกิดการขายสินค้าหรือให้บริการเป็นเงินเชื่อ
 จึงถือว่าการกิจการมีรายได้เกิดขึ้นแล้วแม้จะยัง
 ไม่ได้รับชำระเงินก็ตาม ทางด้านรายจ่ายก็เช่น

²⁹ หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1690/2548 โดยศาสตราจารย์พิเศษชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม

เดียวกันเมื่อถือว่ามีรายได้เกิดขึ้นแล้วก็ถือว่ามีรายจ่ายเกิดขึ้นด้วย โดยไม่คำนึงว่ารายจ่ายนั้นจะได้ชำระเงินแล้วหรือยัง

กรณีที่ผู้เสียภาษีได้รับเช็คแทนเงินสดก็ถือว่าผู้เสียภาษีได้รับเงินได้ตามวันที่ลงในเช็คแล้ว เพราะดังกล่าวแล้วว่าการรับรู้เงินได้จะต้องรวมถึงเงินได้ที่ผู้เสียภาษีมียกสิทธิ์ได้รับหรืออยู่ในอำนาจหรือความครอบงำของผู้เสียภาษีด้วย (Constructive Receipt) ถ้าผู้เสียภาษีคืนเช็คให้ผู้ส่งจ่ายไปและขอให้ชำระใหม่ในปีหน้า ก็ยังคงถือว่าผู้เสียภาษีได้รับเงินได้ตามเช็คแล้ว เพราะการจ่ายเงินล่าช้าเกิดขึ้นเพราะการกระทำของผู้เสียภาษีนั่นเอง (ศาสตราจารย์ ดร.มานะ พิทยาภรณ์, บัญชีและประมวลรัษฎากร, กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดการพิมพ์พระนคร, 2526), หน้า 5-6)

ขอให้สังเกตว่า การได้รับเช็คถือว่ามีเงินได้เกิดขึ้นตามวันที่ลงในเช็ค เมื่อเช็คในคตินี้จำนวน 16 ฉบับ รวมเป็นเงิน 2,254,000 บาท เป็นเช็คลงวันที่ส่งจ่ายในปี 2535 และ 2536 จึงไม่อาจถือว่าโจทก์ผู้ได้รับเช็คมีเงินได้เกิดขึ้นในปี 2534 ตามความเห็นของจำเลย อย่างไรก็ตาม ถ้าโจทก์ในคตินี้เป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลแล้วต้องถือว่าโจทก์มีเงินได้จากเช็คจำนวน 16 ฉบับ เกิดขึ้นในรอบระยะเวลาบัญชี

ปี 2534 เพราะบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้นต้องใช้เกณฑ์สิทธิ (Accrual Basis) ในการรับรู้รายได้และรายจ่ายตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 65 วรรคสอง แห่งประมวลรัษฎากร การซื้อขายที่ดินและตึกแถวเกิดขึ้นในรอบระยะเวลาบัญชีปี 2534 จึงถือว่ามีเงินได้ทั้งหมดเกิดขึ้นในรอบระยะเวลาบัญชีดังกล่าวแล้ว แม้จะไม่ได้รับชำระเงินทั้งหมดในรอบระยะเวลาบัญชีดังกล่าวก็ตาม เพราะตามมาตรา 65 วรรคสอง ให้รับรู้รายได้แม้จะยังไม่ได้รับชำระเงินก็ตาม หากถึงกำหนดชำระเงินตามเช็คในรอบระยะเวลาบัญชีปี 2535 และ 2536 โจทก์ไม่ได้รับชำระ โจทก์ก็ได้รับการเยียวยาโดยการจำหน่ายเป็นหนี้สูญตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 186 (พ.ศ. 2534)^๓ ซึ่งการที่โจทก์จำหน่ายหนี้สูญได้ก็เท่ากับโจทก์นำเงินได้ที่รับรู้ไปแล้วในรอบระยะเวลาบัญชีปี 2534 มาหักเป็นรายจ่ายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีที่โจทก์มีสิทธิจำหน่ายหนี้สูญได้

ตัวอย่างที่ 2³⁰ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กรณีการซื้อตัวเงิน

กรณีคนละครคนได้นำเงินไปซื้อตัวเงินจากธนาคารพาณิชย์หรือบริษัททั่วไป โดยได้รับผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยย และธนาคารพาณิชย์หรือบริษัททั่วไปได้หักภาษี ณ ที่จ่าย ไว้ใน

³⁰ หนังสือที่ กค 0706/8660 ลงวันที่ 19 ตุลาคม 2548

อัตราร้อยละ 15.0 นั้น ดอกเบี้ยตัวเงินจากธนาคารพาณิชย์หรือบริษัททั่วไปที่คณะบุคคลได้รับ เข้าลักษณะเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (4) (ก) แห่งประมวลรัษฎากร การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คณะบุคคลมีสิทธิเลือกเสียภาษีในอัตราร้อยละ 15.0 ของเงินได้โดยไม่ต้องนำไปรวมคำนวณภาษีตอนสิ้นปีตามมาตรา 48 (3) (ก) แห่งประมวลรัษฎากร

ตัวอย่างที่ 3³¹ ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายกรณีเงินได้จากการจำหน่ายตั๋วแลกเงิน (Bill of Exchange)

บริษัท ก. เป็นผู้ออกตั๋วแลกเงิน เมื่อตั๋วแลกเงินครบกำหนดไถ่ถอน บริษัท ง. นำตั๋วแลกเงินมาเรียกเก็บจากธนาคารและธนาคารนำเงินที่เรียกเก็บจากบริษัท ก. มาจ่ายให้แก่บริษัท ง. ถือเป็นการกระทำแทนบริษัท ก. ผู้ออกตั๋ว บริษัท ก. จึงเป็นผู้จ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (4) (ก) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งมีหน้าที่ต้องหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย และออกหนังสือรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่ายให้แก่บริษัท ง. ตามข้อ 4 (3) ของคำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป. 4/2528^๓ ลงวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2528 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยคำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป. 106/2545^๓ ลงวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2545

บริษัท ก. ออกตั๋วแลกเงินให้บริษัท ข. มูลค่า 100 บาท เพื่อชำระหนี้ค่าซื้อสินค้าจากบริษัท ข. แล้วบริษัท ข. นำตั๋วแลกเงินไปขายลดในตลาดในราคา 95 บาท ส่วนต่างจำนวน 5 บาทที่บริษัท ข. ได้รับจากการขายลดตั๋วแลกเงิน ไม่ถือเป็นผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายตั๋วเงินที่บริษัทเป็นผู้ออกและจำหน่ายครั้งแรกในราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอนตามมาตรา 40 (4) (ก) แห่งประมวลรัษฎากร

การไถ่ถอนตั๋วแลกเงินผ่านระบบ Clearing นั้น ถือว่าธนาคารผู้ออกตัวเป็นผู้มีหน้าที่หักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย โดยต้องหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย และออกหนังสือรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่าย ในวันที่มีการขึ้นเงินตามตั๋วแลกเงินนั้นๆ คือวันที่ได้มีการ Clearing ตั๋วแลกเงินเพื่อจ่ายเงินให้บริษัท ค. สำหรับกรณีที่มีการทำสัญญาค้ำประกันและธนาคารเรียกเก็บเงินค่าอากรแสตมป์จากคู่สัญญา ธนาคารในฐานะผู้ค้ำประกันมีหน้าที่ต้องเสียอากรตามลักษณะแห่งตราสาร 17. ของบัญชีอัตราอากรแสตมป์เมื่อธนาคารเรียกเก็บเงินค่าอากรแสตมป์ของลูกค้ำ ถือว่าเงินค่าอากรแสตมป์เป็นส่วนหนึ่งของมูลค่าที่ได้รับจากการให้บริการค้ำประกันซึ่งเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (8) แห่งประมวลรัษฎากร ดังนั้น หากลูกค้ำของ

³¹ หนังสือที่ กค 0811/5493 ลงวันที่ 21 มิถุนายน 2545

ธนาคารซึ่งเป็นผู้จ่ายเงินเป็นบริษัทหรือห้าง-
หุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่น ลูกค้าของ
ธนาคารมีหน้าที่ต้องหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย
ในอัตราร้อยละ 3.0 ตามข้อ 12/1 ของคำสั่ง
กรมสรรพากรที่ ท.ป. 4/2528^๓ ลงวันที่ 26
กันยายน พ.ศ. 2528 การขายลดตัวแลกเปลี่ยนของ
บริษัท ก. ให้บุคคลธรรมดา นั้น บุคคลธรรมดา
ต้องถูกหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย ในอัตราร้อยละ
15.0 ของผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคา
จำหน่ายตัวเงินครั้งแรกตามมาตรา 50 (2) (ค)
แห่งประมวลรัษฎากร หากต่อมาบุคคลธรรมดา
ขายตัวแลกเปลี่ยนให้แก่บริษัท ค. และบริษัท ค.
ถือตัวแลกเปลี่ยนจนถึงวันครบกำหนดไถ่ถอนแล้ว
นำไปไถ่ถอนกับบริษัท ก. บริษัท ก. ผู้ออกตัว
ยังคงต้องหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย จากบริษัท
ค. ในอัตราร้อยละ 1.0 ตามข้อ 4 (3) ของ
คำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป. 4/2528^๓ ลงวันที่
26 กันยายน พ.ศ. 2528

กรณีที่ผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยนคนสุดท้ายซึ่งเป็น
ผู้ไถ่ถอนตัวแลกเปลี่ยนมียอดรายได้ที่ได้รับจากการ
ไถ่ถอนไม่ตรงกับยอดรายได้ที่แสดงในหนังสือ
รับรองการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย เนื่องจาก
ยอดรายได้ที่แสดงไว้ในหนังสือรับรองการหัก
ภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย เป็นยอดที่กฎหมาย
กำหนดให้ต้องหักไว้มิใช่ยอดรายได้จริงที่ผู้ทรง

ตัวแลกเปลี่ยนได้รับ แต่ยอดรายได้ที่ผู้ทรงตัว-
แลกเปลี่ยนได้รับจากการไถ่ถอนตัวเป็นยอดรายได้
จริงที่เกิดจากการประกอบกิจการ หากผู้ทรง
ตัวแลกเปลี่ยนดังกล่าวมีหลักฐานแสดงได้โดย
ชัดเจนว่า ยอดรายได้ที่ถูกหักภาษีเงินได้ ณ
ที่จ่าย เป็นยอดจากผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอน
กับราคาจำหน่ายตัวเงิน แม้ยอดรายได้ทั้งสอง
จำนวนจะไม่ตรงกันก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำ
ที่เกิดจากการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย
แต่อย่างใด และจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการ
ตรวจสอบหากว่าได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์
ที่กฎหมายกำหนดไว้

ตัวอย่างที่ 4³² กู้ยืมเงินโดยมีการทำ
สัญญาและออกตัวสัญญาใช้เงินหรือตัว P/N
กรณีบริษัทฯ นำเงินทุนหมุนเวียนบางส่วน
(เงินฝาก) ไปให้บริษัท ท. จำกัด ซึ่งถือหุ้น
บริษัทฯ ร้อยละ 42.499 กู้ยืมเงินโดยมีการ
ทำสัญญาและออกตัวสัญญาใช้เงิน หรือ
ตัว P/N ลงวันที่ 18 ตุลาคม 2550 จำนวน
1 ฉบับ มูลค่าเงินในตัวสัญญาใช้เงิน จำนวน
30,000,000 บาท บริษัท ท. จำกัด ผู้ออกตัว
สัญญาใช้เงิน หรือตัว P/N เป็นผู้กำหนดอัตรา
ดอกเบี้ยในตัวสัญญาใช้เงิน หรืออัตราดอกเบี้ย
เงินฝากเพื่อเป็นผลตอบแทนให้แก่บริษัทฯ ตาม
อัตราดอกเบี้ยที่กำหนดขึ้น โดยมีเงื่อนไขว่า

³² หนังสือที่ กค 0702 (กม.07)/560 ลงวันที่ 21 มกราคม 2558

บริษัทฯ สามารถดึงเงินออกทั้งจำนวน หรือบางส่วนได้เมื่อทวงถาม และการชำระคืนตัวสัญญาใช้เงินเมื่อเรียกจะชำระคืนภายในสองวันทำการ โดยบริษัทฯ ต้องบอกกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรโดยใช้แบบฟอร์มขอชำระคืนให้กับบริษัท ท. จำกัด กรณีดังกล่าวเข้าลักษณะเป็นการให้บริษัท ท. จำกัด กู้ยืมเงิน หากการให้กู้ยืมเงินดังกล่าวไม่มีดอกเบี่ย หรือมีดอกเบี่ยต่ำกว่าราคาตลาดโดยไม่มีเหตุอันสมควร เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจประเมินดอกเบี่ยนั้น ตามราคาตลาดในวันที่ให้กู้ยืมเงิน ตามมาตรา 65 ทวิ (4) แห่งประมวลรัษฎากร

ตัวอย่างที่ 5³³ การรับรู้ดอกเบี่ยจ่ายตามตัวสัญญาใช้เงิน

กรณีบริษัทฯ ได้กู้ยืมเงินจากบริษัทแม่ โดยการออกตัวสัญญาใช้เงินชนิดไม่มีดอกเบี่ย จำหน่ายให้แก่บริษัทแม่ในราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอนตามที่ระบุไว้หน้าตัวสัญญาใช้เงิน ผลตอบแทนจากส่วนต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายตัวสัญญาใช้เงิน หรือเรียกว่า ส่วนลดตัวสัญญาใช้เงิน ซึ่งบริษัทแม่ได้รับส่วนลดดังกล่าวไปในขณะ (วันที่) มีการซื้อขายตัวสัญญาใช้เงิน ส่วนลดดังกล่าวมีลักษณะและวิธีการคำนวณเช่นเดียวกับดอกเบี่ย กรณีจึง

เข้าลักษณะเป็นการจ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (4) (ก) แห่งประมวลรัษฎากร ให้กับบริษัทแม่ในวันดังกล่าว ดังนั้น ในการคำนวณรายจ่ายดอกเบี่ยตามตัวสัญญาใช้เงินบริษัทฯ จึงต้องคำนวณดอกเบี่ยดังกล่าวเป็นรายจ่ายในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชีที่ดอกเบี่ยถึงกำหนดชำระตามอายุของตัวสัญญาใช้เงิน ตามเกณฑ์สิทธิตามมาตรา 65 แห่งประมวลรัษฎากร

ตัวอย่างที่ 6³⁴ ชำระค่าธรรมเนียมอ่าวลตัวสัญญาใช้เงิน

กรณีที่บริษัทฯ ชำระค่าธรรมเนียมอ่าวลตัวสัญญาใช้เงินตามจำนวนราคาหนี้ด้วยคุณภาพที่บริษัทฯ รับซื้อมาจากธนาคารฯ บริษัทฯ ต้องคำนวณค่าธรรมเนียมดังกล่าวเป็นรายจ่ายในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชีที่ค่าธรรมเนียมถึงกำหนดชำระตามเกณฑ์สิทธิ ทั้งนี้ ตามมาตรา 65 แห่งประมวลรัษฎากร

ข้อสังเกต ตัวสัญญาใช้เงินเป็นตัวเงินอันมีลักษณะเป็นตราสารเปลี่ยนมือที่ยอมโอนกันได้ด้วยสลักหลังและส่งมอบ การสลักหลังต่อไปยอมโอนไปซึ่งบรรดาสหสิทธิอันเกิดแต่ตัวเงินนั้นตาม ป.พ.พ. มาตรา 920 วรรคหนึ่ง และผู้ทรงซึ่งเป็นผู้รับโอนตัวเงินไปชอบที่จะ

³³ หนังสือที่ กค 0702/2556 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558

³⁴ หนังสือที่ กค 0702/699 ลงวันที่ 30 มกราคม 2560

เรียกร้องเอาเงินใช้จากบุคคลซึ่งตนใช้สิทธิ
ไล่เบี้ยในจำนวนเงินในตัวเงินซึ่งเขาไม่รับรอง
หรือไม่ใช้กับทั้งดอกเบี้ยด้วยตาม ป.พ.พ.
มาตรา 968 (1)³⁵

3. ภาษีมูลค่าเพิ่ม

โดยมากตัวเงินมีความเกี่ยวข้องกับภาษี-
มูลค่าเพิ่ม กรณีการออกไปกำกับภาษีและใบรับ
เมื่อผู้ประกอบการจดทะเบียนซึ่งขายสินค้าหรือ
ให้บริการได้รับชำระราคาสินค้าหรือค่าบริการ
ด้วยเช็ค ซึ่งได้ออกเป็นคำสั่งกรมสรรพากร³⁶
สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ข้อ 1 กรณีผู้ประกอบการจดทะเบียน
ภาษีมูลค่าเพิ่ม ประกอบกิจการขายสินค้า
ได้รับชำระราคาสินค้าด้วยเช็ค ซึ่งลงวันที่ก่อน
ส่งมอบสินค้า หรือก่อนโอนกรรมสิทธิ์สินค้า
หรือเป็นผู้ประกอบการกิจการให้บริการ ได้รับชำระ
ค่าบริการด้วยเช็ค ผู้ประกอบการมีหน้าที่ออก
ใบกำกับภาษีและใบรับตามวันที่ลงในเช็ค

ข้อ 2 กรณีผู้ประกอบการจดทะเบียน
ภาษีมูลค่าเพิ่ม ประกอบกิจการขายสินค้าหรือ
ให้บริการ ได้รับชำระราคาสินค้าหรือบริการด้วย
เช็ค โดยได้รับมอบเช็คลงวันที่ที่ผ่านมาแล้ว
ให้ผู้ประกอบการจดทะเบียนจัดทำใบกำกับภาษี

และใบรับตามวันที่ลงในเช็คนั้น เว้นแต่กรณี
ดังต่อไปนี้ ให้จัดทำใบกำกับภาษีและใบรับใน
วันที่ได้รับมอบเช็คนั้น

(1) กรณีรัฐบาล องค์การของรัฐบาล
เทศบาล สุขาภิบาล หรือองค์การบริหาร
ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นเป็นผู้ออกเช็ค

(2) นอกจากกรณีตาม (1) ในกรณีผู้ออก
เช็คเป็นบุคคลธรรมดาบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน
นิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่น ซึ่งได้ออกเอกสาร
รับรองว่า ได้ส่งมอบเช็คให้ผู้ประกอบการ
เมื่อ วัน เดือน ปีใด และได้ส่งมอบเอกสาร
ดังกล่าวให้ในวันเดียวกับที่ส่งมอบเช็คนั้น และ
ผู้ประกอบการต้องมีเอกสารนี้พร้อมที่จะให้
เจ้าพนักงานสรรพากรตรวจสอบได้ทันที

๓ ตัวอย่างแนววินิจฉัยที่น่าสนใจ

ตัวอย่างที่ 1³⁷ การจัดทำใบกำกับภาษีเมื่อ
ได้รับชำระราคาสินค้าหรือค่าบริการด้วยเช็ค

ประเด็นปัญหา : บริษัทฯ ประกอบ
กิจการบนสื่ออินเทอร์เน็ตโดยการเปิดเว็บไซต์
เพื่อแนะนำข้อมูลต่างๆ ซึ่งเน้นการให้ข้อมูล
ด้านการศึกษาเป็นหลักพร้อมทั้งแนะนำเว็บไซต์
อื่นซึ่งเป็นเว็บไซต์ของต่างประเทศ หากผู้ใช้
บริการต้องการข้อมูลหรือรายละเอียดเพิ่มเติม

³⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5258/2554

³⁶ คำสั่งกรมสรรพากรที่ ป. 51/2537 เรื่อง การออกไปกำกับภาษีและใบรับ กรณีผู้ประกอบการจดทะเบียนซึ่งขายสินค้าหรือให้บริการ
ได้รับชำระราคาสินค้าหรือค่าบริการด้วยเช็ค ลงวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2537

³⁷ หนังสือที่ กค 0706/พ./6172 ลงวันที่ 2 กรกฎาคม 2546

โดยเปิดข้อมูลจากเว็บไซต์ของต่างประเทศ บริษัทฯ เจ้าของเว็บไซต์ต่างประเทศดังกล่าว จะชำระค่าตอบแทนให้กับบริษัทฯ ตามจำนวน ผู้ใช้บริการที่บริษัทฯ แนะนำโดยชำระค่าบริการ เป็นเช็คให้บริษัทฯ และบริษัทฯ ต้องนำเช็ค ผากเข้าบัญชีเพื่อเรียกเก็บใช้เวลาประมาณ 30 - 45 วัน เมื่อได้รับเงินแล้ว ธนาคารก็จะ แจ้งรายละเอียดเงินเข้าบัญชีให้กับบริษัทฯ ต่อไป จึงหาหรือว่า บริษัทฯ จะต้องออกไป- กากับภาษีเมื่อได้รับเช็คหรือเมื่อธนาคารนำเงิน ตามเช็คเข้าบัญชี

แนววินิจฉัย : บริษัทฯ มีหน้าที่ต้องจัดทำ ใบกำกับภาษีเมื่อได้รับชำระราคาค่าบริการ คือ วันที่ที่ลงในเช็คตามมาตรา 78/1 (1) แห่ง ประมวลรัษฎากร ประกอบกับข้อ 1 ของคำสั่ง กรมสรรพากรที่ ป. 51/2537 เรื่อง การออก ใบกำกับภาษีและใบรับ กรณีผู้ประกอบการ จดทะเบียนซึ่งขายสินค้าหรือให้บริการได้รับ ชำระค่าสินค้าหรือบริการด้วยเช็ค ลงวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2537

ตัวอย่างที่ 2³⁸ บริษัทฯ ได้ชำระค่าบริการ การก่อสร้างด้วยตั๋วสัญญาใช้เงิน บริษัทฯ เจ้าหนี้ ผู้ให้บริการมีหน้าที่ออกใบกำกับภาษีและใบรับ ตามวันที่ที่ลงในตั๋วสัญญาใช้เงินนั้น ทั้งนี้ ตาม

มาตรา 78/1 แห่งประมวลรัษฎากรและ ข้อ 1 แห่งคำสั่งกรมสรรพากรที่ ป. 51/2537 เรื่อง การออกไปกำกับภาษีและใบรับ กรณีผู้ประกอบการจดทะเบียนซึ่งขายสินค้าหรือ ให้บริการ ได้รับชำระค่าสินค้าหรือบริการ ด้วยเช็ค ลงวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2537

ข้อสังเกต วันที่ธนาคารปฏิเสธการ จ่ายเงินตามเช็ค ถือเป็นวันผิดนัดต้องคิด ดอกเบี้ยผิดนัดนับแต่วันดังกล่าว แต่อายุความ ฟ้องผู้สั่งจ่ายต้องนับแต่วันที่ลงเช็ค ซึ่งเป็น วันที่เช็คถึงกำหนดตามมาตรา 1002 ทั้งนี้ เนื่องจากวันที่ลงในเช็คกับวันที่ธนาคารปฏิเสธ การจ่ายเงินอาจไม่ในวันเดียวกันก็ได้³⁹

4. ภาษีธุรกิจเฉพาะ

ตัวอย่างภาษีธุรกิจเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ ตัวเงิน เช่น การประกอบกิจการโดยปกติเยี่ยง ธนาคารพาณิชย์ในส่วนของการซื้อหรือขาย ตัวเงิน (Issuing or Transaction for P/N, Draft, Note) ซึ่งหมายถึง การออก ตัวเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน ตั๋วแลกเงิน และ บริการที่เกี่ยวข้องกับการขายลด รับซื้อลด หรือซื้อขายช่วงลดอันเนื่องมาจากตัว/ตราสาร นั้นยังไม่ถึงกำหนดชำระ ซึ่งหากเป็นตัวที่มี ดอกเบี้ยอาจซื้อขายตามจำนวนเงินเต็มตาม

³⁸ หนังสือที่ กค 0811/12962 ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2542

³⁹ วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์ กฎหมายแพ่งพิสดาร เล่ม 3 (ฉบับปรับปรุงใหม่) ปี 2562 หน้า 126

หน้าตัวแต่เพียงอย่างเดียวหรือจะคิดลดดอกเบี้ยตามระยะเวลาก็ได้ หากเป็นตัวที่ไม่มีดอกเบี้ยก็อาจหักเป็นส่วนลดจากจำนวนเงินตามหน้าตัว ณ วันที่รับซื้อตามอัตราดอกเบี้ยในตลาด

๑ ตัวอย่างแนวคำวินิจฉัยที่น่าสนใจ

ตัวอย่างที่ 1⁴⁰ ภาษีธุรกิจเฉพาะ กรณี การซื้อตัวเงิน

คณะบุคคลซื้อตัวเงินของธนาคารพาณิชย์ หรือบริษัททั่วไป โดยได้รับผลตอบแทนเป็น ดอกเบี้ย และธนาคารพาณิชย์หรือบริษัททั่วไป ได้หักภาษี ณ ที่จ่าย ไว้ในอัตราร้อยละ 15.0 เข้าลักษณะเป็นการประกอบกิจการโดยปกติ เยี่ยงธนาคารพาณิชย์ อยู่ในบังคับต้องเสีย ภาษีธุรกิจเฉพาะตามมาตรา 91/2 (5) แห่ง ประมวลรัษฎากร ซึ่งคณะบุคคลต้องเสียภาษี- ธุรกิจเฉพาะในอัตราร้อยละ 3.0 (ไม่รวมภาษี ท้องถิ่น) จากดอกเบี้ยที่ได้จากการซื้อตัวเงิน ตามมาตรา 91/5 (5) (ก) และมาตรา 91/6 (3) แห่งประมวลรัษฎากร โดยต้องยื่นแบบแสดง รายการพร้อมชำระภาษีตามมาตรา 91/10 แห่งประมวลรัษฎากร ทั้งนี้ การซื้อตัวเงิน จากธนาคารพาณิชย์หรือบริษัททั่วไปของ คณะบุคคล ไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ได้รับยกเว้น ไม่ต้องจดทะเบียนภาษีธุรกิจเฉพาะตามมาตรา

91/13 แห่งประมวลรัษฎากร และประกาศ อธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีธุรกิจเฉพาะ เรื่อง การกำหนดกิจการที่ไม่ต้องจดทะเบียน ภาษีธุรกิจเฉพาะ ลงวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2535 คณะบุคคลจึงต้องยื่นคำขอจดทะเบียน ภาษีธุรกิจเฉพาะตามมาตรา 91/12 แห่ง ประมวลรัษฎากร

ตัวอย่างที่ 2⁴¹ ภาษีธุรกิจเฉพาะ กรณี การลดอัตราภาษีจากธุรกรรมในตลาดการเงิน

ประเด็นปัญหา : กรณีการลดอัตรา ภาษีธุรกิจเฉพาะเหลืออัตราร้อยละ 0.01 สำหรับรายรับบางกรณีจากการประกอบกิจการ ของสถาบันการเงิน โดยมาตรา 5 (4) แห่ง พระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวล- รัษฎากร ว่าด้วยการลดอัตราร้อยละ (ฉบับที่ 469) พ.ศ. 2551 กำหนดให้ลดอัตราภาษี- ธุรกิจเฉพาะจาก “ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ได้จาก ตราสารหนี้หรือกำไรก่อนหักรายจ่ายใดๆ ที่ได้ จากการซื้อหรือขายตราสารหนี้” และมาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกาฯ ฉบับดังกล่าว กำหนด ให้ตราสารหนี้ หมายความว่า ตัวเงินคลัง พันธบัตร หุ้นกู้ ตั๋วสัญญาใช้เงิน ตัวแลกเงิน บัตรเงินฝาก หรือตราสารอื่นที่มีผลก่อให้เกิดหนี้ตามท้อริบตีประกาศกำหนด บริษัทฯ

⁴⁰ หนังสือที่ กค 0706/8660 ลงวันที่ 19 ตุลาคม 2548

⁴¹ หนังสือที่ กค 0702/1208 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2552

ในฐานะที่ปรึกษาของกิจการธนาคารขอหาหรือ ประเด็นดอกเบี้ยรับจากตัวแลกเงินหรือตัว- ลัญญาใช้เงิน ซึ่งเป็นรายรับของกิจการธนาคาร ตามมาตรา 91/2 (1) แห่งประมวลรัษฎากร ที่ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ ตามมาตรา 91/5 (1) (ก) แห่งประมวลรัษฎากรว่า ในกรณีที่ ธนาคารถือครองตัวแลกเงินหรือตัวลัญญา ใช้เงินที่ธนาคารได้รับมาโดยการซื้อลดจาก บุคคลอื่น หรือได้รับจากลูกค้าของธนาคารเอง และต่อมาเมื่อธนาคารได้รับดอกเบี้ยจากตัว- แลกเงินหรือตัวลัญญาใช้เงินดังกล่าว ธนาคาร ต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะจากดอกเบี้ยที่ธนาคาร ได้รับ ในอัตราร้อยละ 0.01 ตามมาตรา 5 (4) แห่งพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 469) พ.ศ. 2551 ถูกต้องหรือไม่

แนววินิจฉัย : กรณีธนาคารถือครอง ตราสารหนี้ เช่น ตัวแลกเงินหรือตัวลัญญา ใช้เงิน และต่อมาธนาคารได้รับดอกเบี้ยจาก ตราสารหนี้ดังกล่าว ดอกเบี้ยรับจากตราสาร หนี้ที่ธนาคารได้รับมาโดยการซื้อลดจาก บุคคลอื่น ซึ่งเกิดจากรูขุมทรัพย์ในตลาดการเงิน (Treasury Portfolio) ธนาคารจะได้รับสิทธิ ลดอัตราภาษีธุรกิจเฉพาะและจัดเก็บในอัตราร้อยละ 0.01 ตามมาตรา 91/6 (3) แห่งประมวลรัษฎากร ประกอบกับมาตรา 5 (4)

แห่งพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 469) พ.ศ. 2551 แต่หากเป็นดอกเบี้ยรับจากตราสารหนี้ ซึ่งเกิดจากการให้สินเชื่อให้กับประชาชน (Loan Portfolio) เช่น ตราสารหนี้ที่ธนาคารได้รับ จากลูกค้าของธนาคารเอง ธนาคารจะต้องเสีย ภาษีธุรกิจเฉพาะในอัตราร้อยละ 3.0 ทั้งนี้ ตามมาตรา 91/6 (3) แห่งประมวลรัษฎากร ตัวอย่างที่ 3⁴² ภาษีธุรกิจเฉพาะ กรณี ตราสารหนี้เป็นตัวลัญญาใช้เงินหรือตัวแลกเงิน มาตรา 91/3 (3) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กำหนดให้ กิจการของสหกรณ์ออมทรัพย์ได้รับยกเว้น ภาษีธุรกิจเฉพาะ สำหรับกิจการของสหกรณ์ ออมทรัพย์เฉพาะการให้กู้ยืมแก่สมาชิกหรือแก่ สหกรณ์ออมทรัพย์อื่นเท่านั้น ดังนั้น สหกรณ์ ออมทรัพย์จึงมีหน้าที่เสียภาษีธุรกิจเฉพาะ หากประกอบกิจการที่อยู่ในบังคับต้องเสีย ภาษีธุรกิจเฉพาะ ตามมาตรา 91/2 แห่ง ประมวลรัษฎากร สำหรับกรณีที่สหกรณ์ ออมทรัพย์มีการประกอบกิจการประเภทอื่น นอกเหนือจากการให้กู้ยืมแก่สมาชิกหรือแก่ สหกรณ์ออมทรัพย์อื่น โดยเฉพาะการประกอบ กิจการประเภทการฝากเงินและการลงทุนตาม ข้อเท็จจริงข้างต้น หากสหกรณ์ออมทรัพย์ มีรายรับจากดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ได้จาก

⁴² หนังสือที่ กค 0702/198 ลงวันที่ 11 มกราคม 2561

ตราสารหนี้หรือกำไรง่อนหักรายจ่ายใดๆ ที่ได้จากการซื้อหรือขายตราสารหนี้ ทั้งนี้ ในกรณีที่ตราสารหนี้เป็นตัวสัญญาใช้เงินหรือตัวแลกเปลี่ยนจะต้องเป็นตัวสัญญาใช้เงินหรือตัวแลกเปลี่ยนตามที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ประกาศกำหนด ก็จะได้รับสิทธิลดอัตราภาษีธุรกิจเฉพาะและจัดเก็บในอัตราร้อยละ 0.01 ตามมาตรา 91/6 (3) แห่งประมวลรัษฎากร ประกอบกับมาตรา 5 แห่งพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 469) พ.ศ. 2551

5. อาการแสดมภ์

ตามที่ได้กล่าวไว้ในบทนำว่า เรื่องของตัวเงิน⁴³ มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นทางภาษีในหลากหลายกรณี แต่ส่วนใหญ่จะปรากฏในเรื่องบัญชีอัตราอาการแสดมภ์กล่าวคือ ตราสารตัวแลกเปลี่ยน และตัวสัญญาใช้เงิน ปรากฏในบัญชีอัตราอาการแสดมภ์ข้อ 9. ส่วนเช็คปรากฏในบัญชีอัตราอาการแสดมภ์ ข้อ 12. จึงขอกล่าวหลักสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นบัญชีอัตราอาการแสดมภ์

คำว่า “ตราสาร” ตามประมวลรัษฎากรหมายถึง เอกสารที่ต้องเสียอาการแสดมภ์ตามที่กำหนดไว้ในบัญชีอัตราอาการแสดมภ์

⁴³ โปรดศึกษาประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับอาการแสดมภ์ (ฉบับที่ 22) เรื่องกำหนดวิธีการชำระอาการแสดมภ์เป็นตัวแทนการปิดแสดมภ์อาการสำหรับตราสารบางลักษณะ ลงวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2527 และประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับอาการแสดมภ์ (ฉบับที่ 37) เรื่อง กำหนดวิธีการชำระอาการแสดมภ์เป็นตัวแทนการปิดแสดมภ์อาการ สำหรับตราสารบางลักษณะ ลงวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2538 ประกอบด้วย

⁴⁴ ประมวลรัษฎากรมาตรา 104

ซึ่งปัจจุบัน มีทั้งหมด 28 ลักษณะตราสาร เช่น ตราสารเช่าที่กับโรงเรือน เช่าซื้อทรัพย์สินจ้างทำของ กู้ยืมเงิน ฯลฯ อาการแสดมภ์เป็นภาษีอาการที่จัดเก็บจากการกระทำตราสาร โดยคำว่า “กระทำ” หมายความว่า การลงลายมือชื่อตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การจำแนกตราสารว่าเข้าลักษณะใดหรือข้อใดตามบัญชีอัตราอาการแสดมภ์จึงเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะมีความแตกต่างกันของอัตราอาการแสดมภ์ในตราสารแต่ละประเภท รวมถึงอาจไม่ต้องเสียอาการ หากไม่เข้าลักษณะตราสารข้อใดเลย

หลักการของกฎหมายอาการแสดมภ์

(1) อาการแสดมภ์มุ่งจัดเก็บจากการกระทำตราสารทางกฎหมายธุรกิจ ซึ่งปัจจุบันกำหนดให้มีตราสารที่ต้องปิดอาการแสดมภ์จำนวนทั้งสิ้น 28 ลักษณะ ตามที่ปรากฏในช่อง “ลักษณะตราสาร” ของบัญชีอาการแสดมภ์ โดยต้องปิดแสดมภ์บริบูรณ์ตามอัตราที่กำหนดไว้ในบัญชีนั้น⁴⁴ และโดยที่ตราสารเกือบทุกลักษณะจำเป็นต้องมีการกระทำซึ่งคำว่า “กระทำ” เมื่อใช้เกี่ยวกับตราสาร หมายความว่า การลงลายมือชื่อตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมาย

แพ่งและพาณิชย์⁴⁵

(2) ตราสารใดไม่ปิดแสดงฉบับบริบูรณ์ จะใช้ต้นฉบับ คู่ฉบับ คู่ฉีก หรือสำเนาตราสารนั้น เป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งไม่ได้ จนกว่าจะได้เสียอากรโดยปิดแสดงครบจำนวนตามอัตราในบัญชีอากรแสดงฉบับและขีดฆ่าแล้ว แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการเสื่อมสิทธิที่จะเรียกเงินเพิ่มอากรตามมาตรา 113 และมาตรา 114⁴⁶

(3) ห้ามมิให้เจ้าพนักงานรัฐบาลหรือเทศบาล ลงนามรับรู้ ยอมให้ทำหรือบันทึกไว้ซึ่งตราสารดังต่อไปนี้ จนกว่าจะได้เสียอากรโดยปิดแสดงครบจำนวนตามอัตราในบัญชีอากรแสดงฉบับและขีดฆ่าแล้ว แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการเสื่อมสิทธิที่จะเรียกเงินเพิ่มอากรตามมาตรา 113 และ มาตรา 114⁴⁷

ก. ตราสารซึ่งเจ้าพนักงานรัฐบาลหรือเทศบาลต้องลงนามหรือรับรู้

ข. ตราสารซึ่งต้องทำต่อหน้าเจ้าพนักงานรัฐบาลหรือเทศบาล

ค. ตราสารซึ่งต้องให้เจ้าพนักงานรัฐบาลหรือเทศบาลลงบันทึก

(4) อากรแสดงฉบับไม่ใช่ภาษีอากรประเมิน

⁴⁵ ประมวลรัษฎากรมาตรา 103

⁴⁶ ประมวลรัษฎากรมาตรา 118

⁴⁷ ประมวลรัษฎากรมาตรา 119

⁴⁸ ประมวลรัษฎากรมาตรา 115 และมาตรา 123 ตี

⁴⁹ สุเมธ ศิริคุณโชติ อากรแสดงฉบับ พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2550 หน้า 8

⁵⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2466/2559

จึงไม่ต้องนำบทบัญญัติตามหมวด 2 ว่าด้วยวิธีการเกี่ยวแก่ภาษีอากรประเมินตั้งแต่มาตรา 14 ถึง มาตรา 37 ทวิ มาใช้บังคับ⁴⁸

กรณีผู้ถูกเรียกเก็บเงินอากรและเงินเพิ่มอากรจะอุทธรณ์คำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือนายตรวจอากรแสดงฉบับก็ได้ โดยให้นำบทบัญญัติ ว่าด้วยการอุทธรณ์ตามมาตรา 28 ถึงมาตรา 34 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ผลเสียหายกรณีทำสัญญาโดยไม่ทำตราสาร⁴⁹ การตกลงทำสัญญากันโดยหลีกเลี่ยงการทำตราสารเพื่อที่จะไม่ต้องเสียอากรแสดงฉบับอาจมีผลเสียมากกว่าที่ควรจะเป็น เนื่องจากสัญญาบางประเภทถ้าไม่ทำตามแบบที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งอาจทำให้สัญญาเป็นโมฆะ ยกตัวอย่างสัญญาเช่าซื้อก็อาจทำให้นำคดีขึ้นสู่ศาลไม่ได้ หรือสัญญาเช่าที่ดินหากตกลงกันด้วยปากเปล่า แม้จะไม่ต้องเสียอากรแสดงฉบับเพราะไม่มีการทำตราสารแต่ก็ยอมเสียประโยชน์ในทางคดีหากมีการฟ้องร้องกันขึ้น

➤ แนวคำวินิจฉัยที่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่างที่ 1⁵⁰ เซ็คพิพาทรับฟังเป็นพยานหลักฐานแห่งคดีได้หรือไม่ โดยจำเลย

ฎีกาว่า เช็คพิพาทโจทก์มิได้ปิดอาคารแสดงสมบัติให้ครบถ้วน จึงไม่อาจนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งได้ ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 118 เห็นว่า โจทก์ฟ้องว่า จำเลยลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็คพิพาทโดยโจทก์เป็นผู้สลักหลังเป็นประกัน (อาวัล)⁵¹ สำหรับผู้ส่งจ่ายซึ่งจำเลยส่งจ่ายเช็คพิพาทแลกเงินสดจากนาย ป. นาย ข. จึงเป็นผู้ทรงเช็คโดยสุจริตและชอบด้วยกฎหมาย ต่อมาโจทก์ชำระเงินตามเช็คพิพาทให้แก่ นาย ป. และรับเช็คพิพาทกลับคืนมาเพื่อใช้สิทธิไต่เบี่ยเอาแก่จำเลยในฐานะผู้ส่งจ่ายให้รับผิดชอบต่อโจทก์ จำเลยให้การรับว่าจำเลยลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็คพิพาทจริงเพียงแต่อ้างว่าเช็คพิพาทไม่มีมูลหนี้ การรับฟังข้อเท็จจริงเพื่อวินิจฉัยคดีจึงไม่จำเป็นต้องอาศัยเช็คพิพาทเป็นพยานหลักฐาน เพราะรับฟังได้ตามคำรับของจำเลยแล้ว จึงไม่มีกรณีอื่นเป็นการต้องห้ามตามประมวลรัษฎากร มาตรา 118 ที่ห้ามรับฟังตราสารที่ไม่ปิดอาคารแสดงสมบัติเป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งตามที่จำเลยฎีกาแต่อย่างใด

ข้อสังเกต 1. ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 118 กำหนดให้ตราสารที่มีได้ปิดอาคารแสดงสมบัติบริบูรณ์จะใช้ต้นฉบับ คู่ฉบับ คู่ฉีก หรือ

ส่วนของตราสารเป็นพยานหลักฐานไม่ได้นั้น ใช้เฉพาะในคดีแพ่งเท่านั้น ส่วนในคดีอาญาไม่มีบทกฎหมายใดห้ามมิให้นำตราสารดังกล่าวมารับฟังเป็นพยานหลักฐานด้วย⁵²

2. ตามตัวอย่างข้างต้น มีการรับว่าลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็คพิพาทจริงเพียงแต่อ้างว่าเช็คพิพาทไม่มีมูลหนี้ ไม่จำเป็นต้องอาศัยเช็คพิพาทเป็นพยานหลักฐาน จึงไม่มีกรณีอื่นเป็นการต้องห้ามตามประมวลรัษฎากรมาตรา 118 ที่ห้ามรับฟังตราสารที่ไม่ปิดอาคารแสดงสมบัติเป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งแต่อย่างใด

ตัวอย่างที่ 2⁵³ ตามบัญชีอัตราอากรแสดงมภ์ท้ายประมวลรัษฎากรที่ระบุให้ตราสารต้องปิดอาคารแสดงมภ์ในอัตราที่กำหนดไว้จึงจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งได้ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 118 คงมีเฉพาะตัวแลกเงิน (ลักษณะตราสาร 9.(1)) และเลตเตอร์ออฟเครดิต (ลักษณะตราสาร 14.) เท่านั้น ส่วนสัญญาทรัสต์ริชท์ไม่อยู่ในรายการตามบัญชีอัตราอากรแสดงมภ์ท้ายประมวลรัษฎากรให้ต้องปิดอาคารแสดงมภ์แต่อย่างใด สำหรับตัวแลกเงินและเลตเตอร์ออฟเครดิตดังกล่าว นั้น แม้จะไม่มีอากรแสดงมภ์ปิดไว้ดังเช่น

⁵¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 921 บัญญัติว่า “การสลักหลังตัวแลกเงินซึ่งสั่งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือนั้น ย่อมเป็นเพียงประกัน (อาวัล) สำหรับผู้ส่งจ่าย”

⁵² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 11294/2553

⁵³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5439/2545

จำเลยทั้งสองผู้ถูกร้อง แต่โจทก์ผู้ออกเลตเตอร์ออฟเครดิตและตัวแลกเงินเป็นธนาคารพาณิชย์จึงมีสิทธิที่จะชำระค่าอากรตามอัตราที่กำหนดไว้ในบัญชีอัตราอากรแสตมป์ท้ายประมวลรัษฎากรสำหรับตราสารทั้งสองเป็นตัวแทนการปิดแสตมป์อากรได้ตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับอากรแสตมป์ (ฉบับที่ 22)ฯ ข้อ 3 (1) ตัวแลกเงินหรือตราสารทำนองเดียวกันที่ใช้อย่างตัวแทนเฉพาะที่ธนาคารประกอบกิจการในราชอาณาจักรหรือธนาคารประกอบกิจการนอกราชอาณาจักรเป็นผู้ส่งจ่ายตามลักษณะแห่งตราสาร 9.(1) แห่งบัญชีอัตราอากรแสตมป์ และประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับอากรแสตมป์ (ฉบับที่ 37)ฯ ข้อ 2 (7) เลตเตอร์ออฟเครดิตตามลักษณะแห่งตราสาร 14. แห่งบัญชีอัตราอากรแสตมป์ ดังนั้น แม้ตราสารดังกล่าวจะไม่มีอากรแสตมป์ปิดไว้แต่จากพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบตามที่ปรากฏที่ด้านหลังตราสารตัวแลกเงินเอกสารหมายเลข จ.7 จ.11 และ จ.15 ที่โจทก์เป็นผู้ออกว่า โจทก์ได้ชำระอากรแล้ว ส่วนเลตเตอร์ออฟเครดิต 3 ฉบับ ตามเอกสารหมายเลข จ.6 จ.10 และ จ.14 ที่โจทก์เป็นผู้ออก ก็ปรากฏตามใบเสร็จรับเงินพร้อมคำแปลเอกสารหมายเลข จ.8 และ จ.12 และ จ.16 ว่า โจทก์ได้ชำระค่าอากร

แสตมป์สำหรับเลตเตอร์ออฟเครดิต 3 ฉบับดังกล่าวแล้วเช่นกัน ซึ่งจำเลยทั้งสองมิได้นำสืบโต้แย้งหักล้างพยานหลักฐานของโจทก์ดังกล่าวข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่าโจทก์ได้ชำระค่าอากรเป็นตัวแทนในการออกตราสารตัวแลกเงินและเลตเตอร์ออฟเครดิตแทนการปิดแสตมป์อากรแล้ว ตราสารดังกล่าวจึงรับฟังเป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งได้ ตามประมวลรัษฎากรมาตรา 118

ตัวอย่างที่ 4⁵⁴ อากรแสตมป์ กรณีการชำระอากรเป็นตัวแทนสำหรับตราสารตัวสัญญาใช้เงิน

ประเด็นปัญหา : บริษัทฯ ได้ชำระอากรเป็นตัวแทนการปิดแสตมป์อากร สำหรับตราสารตัวสัญญาใช้เงิน ตามลักษณะแห่งตราสาร 9.(2) แห่งบัญชีอัตราอากรแสตมป์ ดังนี้ ถือเป็นกรปฏิบัติที่ถูกต้องหรือไม่

1. ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน (ลูกหนี้) มิใช่สถาบันการเงิน บริษัทประกันภัยและธนาคารได้ออกตัวสัญญาใช้เงินและมอบตัวสัญญาใช้เงินนั้น ให้แก่บริษัทเงินทุน (เจ้าหนี้) เพื่อเป็นหลักฐานแห่งหนี้

2. ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน (ลูกหนี้) เป็นสถาบันการเงิน บริษัทประกันภัยและธนาคารได้ออกตัวสัญญาใช้เงินและมอบตัวสัญญา-

⁵⁴ หนังสือที่ กค 0811/16444 ลงวันที่ 3 ธันวาคม 2540

ใช้เงินนั้น ให้แก่บริษัทเงินทุน (เจ้าหนี้) เพื่อเป็นหลักฐานแห่งหนี้

แนววินิจฉัย : ตราสารตัวสัญญาใช้เงินเข้าลักษณะเป็นตราสารตามลักษณะแห่งตราสาร 9.(2) แห่งบัญชีอัตราดอกเบี้ย ผู้ออกตั๋วจึงมีหน้าที่ต้องชำระดอกเบี้ย ดังนี้

1. ตามข้อ 1. ผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินมิใช่สถาบันการเงิน ผู้ออกตั๋วจึงไม่มีหน้าที่ต้องชำระดอกเบี้ยเป็นตัวเงินแทนการปิดแสตมป์ตามข้อ 2 (6) และข้อ 3 (6) ของประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับดอกเบี้ย (ฉบับที่ 37)ฯ ต้องเสียดอกเบี้ยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 113 แห่งประมวลรัษฎากร หรือจะปิดแสตมป์บริบูรณ์ตามมาตรา 103 แห่งประมวลรัษฎากรก็ได้

2. ตามข้อ 2. แยกพิจารณาได้ดังนี้

(1) ผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินเป็นสถาบันการเงิน แต่ไม่รวมถึงบริษัทประกันภัยและธนาคาร ผู้ออกตั๋วมีหน้าที่ต้องชำระดอกเบี้ยเป็นตัวเงินแทนการปิดแสตมป์ ตามข้อ 2 (6) และ

ข้อ 3 (6) ของประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับดอกเบี้ย (ฉบับที่ 37)ฯ

(2) ผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินเป็นบริษัทประกันภัยและธนาคาร ผู้ออกตั๋ว ไม่มีหน้าที่ต้องชำระดอกเบี้ยเป็นตัวเงินแทนการปิดแสตมป์ตามข้อ 2 (6) และข้อ 3 (6) ของประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับดอกเบี้ย (ฉบับที่ 37)ฯ ต้องเสียดอกเบี้ยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 113 แห่งประมวลรัษฎากร หรือจะปิดแสตมป์บริบูรณ์ตามมาตรา 103 แห่งประมวลรัษฎากร ก็ได้

Unสรุป

จะเห็นได้ว่า หากมีการทำธุรกรรมใดๆ ซึ่งเกี่ยวกับตัวเงิน ทั้งในรูปของ ตัวแลกเปลี่ยน ตัวสัญญาใช้เงิน และเช็ค ก็มักจะต้องมีภาระภาษีเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ด้วยเสมอแล้วแต่กรณี *ไม่ว่าจะมีตัวเงินภาษีที่ต้องชำระหรือไม่ การทำความเข้าใจเรื่องของการใช้ตัวเงินให้ถูกต้องก็จะช่วยให้ไม่ต้องเป็นประเด็นปัญหาในภายหลังได้*

